

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.

Pe jumătate an 14.— „

Pe 3 luni . . . 7.— „

Pe o lună . . . 2.40 „

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40.— franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA

și

ADMINISTRAȚIA

Strada Zrinyi N-rul 1/a

INSERTIUNILE

se primesc la administrație.

Mulțumite publice și Loc deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrise nu se in-
napolază.

ROMÂNUL

O catastrofă națională.

De Octavian Goga.

Paris, 29 Iunie.

In istoria tristă a Casei de Habsburg destinul a intervenit din nou. Ca într-o tragedie a lui Sofocle, al cărei desnodământ purcede din imperiul fatalității dincolo de puterile noastre, la hecatomba trecutului s'au mai adăugat două cadavre.

Iată un nou prilej când viața opune vecinica deșertăciune omenească impulsurilor noastre raționale. Au fost zadarnice năzuințele unei lumi întregi, pistolul unui licean exaltat le-a prăbușit pe toate. Intr-o clipă s'au dărâmat munți de doctrine, credințe, ipoteze. Le-a fulgerat demența din ochii unui băiat la Serajevo. Ordinea lucrurilor e tulburată acum și durerea momentelor dintâi ne covârșește judecata limpede. Prea e înfiorătoare latura omenească a acestei crime și prea întunecate ne par perspectivele ei politice.

De o parte ne apare singurătatea posomorită a unui moșneag. Condeii lui Shakespeare doar ar fi în stare să zugrăvească atmosfera înfricoșată, pe care mâna sorții o împrăstie cu o cruzime fără seamăn în jurul monarhului albit. Nu sunt atâtea pietre scumpe în coroana lui împărătească, câte fulgere au fîntit creștetul care o poartă. Ce domnie stropită cu sânge: frate, soție, copil, rudeni, atâția spectri cari își plimbă rânile deschise în fața bietului înfrânt din burgul vienez. La arătările nopților lui de insomnie acum s'au mai alăturat două umbre...

De altă parte vedem monarhia noastră îmbătrânită, copleșită de oboseală, sbuciumată de lezuni interne. Ne având la bază o unitate etnică, garanția naturală a unei cohesiuni politice, negăsind încă formula de concordare a intereselor ce reclamă concepția națională a popoarelor cari o alcătuiesc, conglomeratul etnic, cu-

noscut sub denumirea de Austro-Ungaria pe harta Europei, trece prin momente de criză primordiosă. Incrucișarea zilnică de credințe și idealuri diametral opuse clatină însăși temelii vieții de stat, și prăpastia între cetățenii de neamuri diferite, lărgită de o guvernare nedreaptă, crește văzând cu ochii. Cu deosebire pe urma frământărilor recente din Balcani, cari au scos pe toată linia la iveală triumful principiului național, ranele interne provoacă tresăriri din ce în ce mai violente, cari se manifestă potrivit temperamentului particular al multelor popoare din imperiul austro-ungar. Lipsită deci de marca unei conduceri unitare, guvernată de oameni cari nu sunt expresia spiritului public, săpată în temelii de curente populare centrifugale, puterea de stat a monarhiei de Habsburg ne apare încărcată de slăbiciunile bătrâneții. În aceste clipe fatale chipul domnitorului moșneag, care se apleacă gârbovit în fața unui dublu sicriu, la proporțiile unui simbol tragic prin care se exprimă o realitate politică.

Aceste împrejurări dau un aspect unic situației și ridică valori de îngrijiri în suferințele conerescute cu destinul țării. De aceea durerea care străjuiește la căpătâiul mortuar al principelui Francisc Ferdinand depășește limitele cunoscute. Sunt lacrimi cari pornesc din obida intimă ce ne inspiră lovitura dată propriei existențe. Este o îngropăciune mai mare, mai tristă ca până acum. Glonte de la Serajevo n'a omorât un viitor împărat numai, a omorât o idee. El a pătruns mai adânc, doare mai tare.

Personalitatea excepțională a moștenitorului de tron și stările cu totul deosebite în cari îi era așteptată domnia, fac din această crimă un prilej de adâncă sguuire politică, ale cărei consecințe de ordin intern și extern sunt incal-

culabile. Momentul nu e oportun însă pentru o cumpănire calmă a constelațiilor viitoare. De asupra unui sicriu deschis mai mult se plânge, decât se judecă. Nu vom căuta deci să punem la cântar influința hotărâtoare ce va avea această prăbușire asupra întregului mers al vieții politice.

Vom vorbi numai de durerea noastră. Vom spune dela început, că noi toți reprezentanții neamului românesc din Transilvania și Ungaria, cu mic cu mare, cu toții căți suntem îndrumați de o superioară înțelegere politică, sau de-un instinct de orientare numai, considerăm omorirea arhiducelui Francisc Ferdinand de-o catastrofă națională românească.

Poporul nostru duce de-o vreme îndelungată o viață politică din ce în ce mai insuportabilă. Primejdii în toate manifestările de aparatul puterii de stat ajuns pe mâni dușmane lui, chinuit de guvernele ungurești a privit totdeauna spre Viena cu devotament și încredere. Il povătuia un instinct istoric să aștepte acte de dreptate dela scaunul împărătesc a cărui aureolă cu sugestiunea ei milenară nu l-a părăsit niciodată. N'am fi la înălțimea sufletească pe care o cere măreția acestei tragedii, dacă n'am spune-o cu toată sinceritatea că vechea, bătrânească noastră speranță ne-a fost din ce în ce mai deșartă. În era dualismului am primit desmințirile cele mai crude. Tronul a fost prea înalt pentru oftările noastre. Astfel povara loviturilor apăsa tot mai greu psihologia de veacuri a masselor, lăsând să se întrezărească clipe de îndoială, clipe de amărăciune.

În aceste zile de grea încercare, într-o vreme când conducătorii isgoniți dela poarta burgului vienez ne zăceau în temnițele Vațului și ale Seghedinului, a început cu încetul să se desfacă din umbră personalitatea clironomului. Spirit echitabil, cuget creștinesc, îndrumat de tradițiile unui trecut pe care îl cunoștea, apreciator limpede al echilibrului de forțe din jurul lui, acest bărbat, bun militar și bun om politic, și-a învederat cu primele sale atitudini simpatia mare ce-o avea pentru noi. Concepția lui politică care

Stăpân și rob.

— Lui A. Nistrul. —

De Al. Ciura.

I.

În după-amiaza aceea de toamnă, cu ceață multă și grea, palidul stăpân al întinsei împărății, se pomeni, în camera lui de lucru, cu șeful poliției secrete.

— Am venit, Majestate, să vă îndurați a iscăli această hârtie... E vorbă de transportarea la ocne a conjuraților... Vă aduceți aminte....

— Da, zise tânărul stăpân, cu un gest de îndoială... S'a adevărit, că sunt chiar așa de vinovați?

— Întru toate, Majestate! Asupra unora planează, ce e drept, numai bănuiele, dar bănuiele așa de grave, încât pot sta alături cu dovezile cele mai grăitoare.

Stăpânul luă condeii și minți, că mâna îi tremură.

Șeful poliției adause:

— Înțeleg mila, de care e stăpânit Majestate Voastră... Am și eu inimă... sunt și eu părinte.... Dar față de acești dinamitarzi, cari n'au nimic sfânt, și au trimis pe ceealaltă lume și pe moșul Majestații Voastre...

Bătrânul se opri și își duse repede mâna la ochi, apoi continuă, cu glas ridicat:

— Nici o îndurare, Majestate! Nu cunosc nici o îndurare, când e vorbă de aceste fiare!...

Stăpânul iscăli ucuzul și, după ce îl ceti încă odată, îl întinse bătrânului, observând:

— Pe cât știu, prizonierii politici, cari nu sunt criminali de rând, se transportau în zorii zilei, ca lumea să nu se alarmeze...

— Da, Majestate. Dar credem, că a sosit vremea, să dăm lecția cuvenită acestor vizionari periculoși. Să treacă, încătușați, ziua mare, ca lumea să-și dea seamă, cât de periculoase sunt aceste brute intelectuale... Criminalii de toate zilele sunt de compătimit, căci au lunecat în prăpastie, în urma mizeriei și a lipsei de creștere... Dar vampirii aceștia, cari au trecut pragul universității și inveniează masele cu ideile lor revoluționare — să fie împușcați ca niște câni... Să se dea pildă!

— Bine, zice stăpânul, concediindu-l cu un gest.

Apoi se așeză la geam și privi multă vreme la fulgii de zăpadă, ce săltau din ce în ce mai mari, ca niște fluturi leneși, cu aripile întinse.

Pe o clipă ar fi dorit să recheme pe polițist, dar își dădu seamă, că aceasta ar însemna o slăbiciune — și rămase, și pentru mai departe, cu ochii ațintiți la dansul majestos și mângăietor al fulgilor.

Mii de întrebări îi răsăreau în minte, mii de sentimente îi obsedau inima; dar el nu le da răgaz, să iasă la suprafață, ci rămase cu privirea pierdută în zare, până departe... departe... la câmpiile acoperite cu nea veșnică.. în preajma ocnelor de plumb...

Atunci observă, că lumea se înghesuiește mai stăruitor, în fața palatului; desluși convoiul prizonierilor, stăpânit de călăreții cazaci... Se retrase la adăpostul perdelei diafane, curios să vadă, față la față, pe acești oameni periculoși, despre cari auzise atâtea rele...

Și ei treceau, cu capetele ridicate, fără să le pese de inzultele plebei; treceau tineri și serini, cu un zâmbet de sfidare în colțul buzelor.

Aceiaș zâmbet trebuie să-l fi avut și martirii, cari descindeau în arene, înfruntând chinurile și moartea, pentru triumful unei idei, în care credeau.

Stăpânul nu-și putea imagina, ca acești adolescenți — copii abia — să fie niște dușmani așa de periculoși. Se retrase deci de după perdea, și apără la geam, cu gândul să oprească executarea sentinței.

Dar în clipa, când deschise geamul, tinerii își ridicară și mai sus frunțile, strigând, într'un singur glas:

— Moarte ție, călăule!

Stăpânul desluși glasul și chiar zuruitul cătușelor — și se înfioră.

Cazacii năvăliră asupra lor, plesnindu-i cu cnutul.

Atunci cel mai tânăr dintre ei, își ridică pumnul ferecat spre geam, răcnind din fundul plămânilor:

— La revedere!

Cazacii îl loviră, de se rostogoli, dar tânărul, după ce se ridică, se întoarse, plin de sânge,

clădea pe prezent pentru viitor a înțeles dela început importanța neamului românesc ca element alcătuitor de stat și ca sprijin pentru situația politicii externe a monarhiei. Temperamentul leal, călăuzit de francheța spiritelor distinse, Francisc Ferdinand, părăsind izolarea tradițională a strămoșilor săi s'a apropiat tot mai mult de viața noastră pentru a primi lămuriri și a da îndrumări personale. Sunt îndeajuns cunoscute declarațiile răposatului cu prilejul vizitei la București și sunt mai puțin cunoscute declarațiile sale cu alte ocazii cari astăzi aparțin istoriei. Aceste au făcut, ca întreaga noastră gândire politică să câștige un nou razim, un punct fix, pe care ne puteam sprijini în așteptările noastre de mâne. Acest razim sufletească era o busolă a conștiinței noastre politice. Pe urma loviturilor zilnice ale satrapiei ungurești, pe urma atâtor credinți cari se întorceau cu aripile frânte din pragul burgului imperial, mintea noastră se opra la Belvedere unde glasul răspicat al împăratului de mâne accentua în cuvinte lapidare dreptatea care e pe drum.

Acum acest glas nu mai este. L-a făcut să amuțească browningul unui imbecil. Omul luminat și drept, spiritul protector al poporului nostru de țărani, buni creștini și buni soldați, nu va mai trece arcadele palatului Belvedere. Se va muta în cripta Capușinilor, alături de umbra marelui chinuit căreia deasemenea i-a mijit o clipă dreptatea noastră, Iosif al doilea.

Sentimentul politic care ne încearcă în aceste clipe, e o amărăciune profundă de popor ortan. Simțim că am pierdut un punct cardinal al cugetării politice și trecem prin momentele penibile ale unei grele nedumeriri. O undă de tristețe, de descurajare cu nuanțe de fatalism, ne fâlfăie deasupra capetelor. Ne oprim în fața acestui sicriu cu pietate ce se cuvine unei urne care închide cenușa visurilor noastre. Ea va avea totdeauna și venerația și lacrimile unui popor care a fost pururea darnic cu recunoștința lui.

În casa unui mort, în liniștea funerară când se topesc făcliile de ceară și sufletul se pierde în misterul neființei, profeții nu se pot face, făgăduințe, da. De aceea noi, cari rămânem mai îndoliați de grozava catastrofă, nu putem prezice în aceste clipe tainele viitorului. Putem făgădui însă că neamul românesc, al cărui sentiment de unitate sufletească niciodată n'a fost mai puternic ca acum, a cărui conștiință în dreptatea cauzei ce reprezintă se confundă cu durerea pentru mort, neamul nostru va privi cu aceiași alipire și credință pe monarhul de mâne, care va clădi pe temelurile croite de răposat.

Se va abate oare geniul bun al nenorocitelor

dinastii deasupra vlăstarelor rămase în viață? Dacă da, atunci va sădi în mintea lor moștenirea celui care s'a dus. S'o vedem, s'o așteptăm. Deocamdată însă biruiți, cu sufletul greu de așteptări neîmplinite, stăm muți în fața unui altar în ruine.

Vom mai avea oare altul?

— Nu știe nime.

Partidul nostru la înmormântarea de Sâmbătă, a moștenitorului de tron și soției sale, va fi reprezentat de d. Dr. Teodor Mihali, și d. Dr. Alexandru Vaida, cari vor depune în numele partidului național român și în numele neamului românesc din Ungaria o cunună pe sicriu.

FRANCISC FERDINAND ȘI MAGHIARII. „Tägliche Rundschau” din Berlin publică, în numărul de Luni, un articol primit din „isvor competent” despre raporturile regretatului nostru moștenitor cu — vorba autorului — maghiarii. Reținem pasagiile mai interesante: „... Pentru naționalitățile nemaghiare tragicul sfârșit al moștenitorului de tron este o pierdere, pe care încă nu o pot cuprinde cu mintea. Nu era taină cât de mult se interesează moștenitorul, pentru chestia naționalităților din Ungaria, cu deosebire. Numai în publicitate nu se spunea, dar se știa pretutindeni, că ceruse dela conducătorii Românilor, Germanilor și Slovacilor — Maghiarii făcuseră cu Sârbii cauză comună! — memorande în scris sau dări de seamă cu vorba, despre neajunsurile, ce suferă naționalitățile în viața publică din Ungaria. Desigur, cu aceste ocazii moștenitorul știa să păstreze distanța cuvenită, dar faptul că ținea să afle părerile nemaghiarilor în chestii de viață, ce priveau statul ungar, sau monarhia întreagă, le dădea popoarelor diferite o anumită siguranță și încredere în viitor. Astfel arhiducele Francisc Ferdinand ajunsese să cunoască în toate amănuntele problema ungară, și erau motive de a se aștepta, prin El, o schimbare a sistemului de guvernare. Erau făcute chiar și unele pregătiri în vederea schimbării de tron. Nu era vorba de o opresiune a Maghiarilor, ci de o împărțire echitabilă a puterii de stat, conform raporturilor de rasă a monarhiei. Actualul împărat se ferea și numai de-a lăsa să se plângă înaintea lui popoarele nemaghiare. În chipul acestei dominații maghiară nu avea margini. Nădejdele nemaghiarilor se întemeiau toate pe viitorul împărat.

Rezervele actualului împărat făcuseră cu deosebire conducătorilor Românilor din Un-

ria și Transilvania, foarte grea situația. Sentimentul dinastic numai cu greu se mai putea ține viu în mulțime. Singură (?? Red. Rom.) nădejdea în viitorul împărat, și vestile ce veneau dela el, mai putură înfrâna mișcarea iredentistă, al cărei scop este unirea de teritorii ungare cu regatul român. Maghiarii au pomenit pe dracul, când nuni li se da prilej, dar tactul politic al Românilor a știut să se ferească totdeauna, de a se încurca în mișcări iredentiste. Totul atârna acum dela dibăcia tânărului moștenitor Carol Francisc Iosif. Va ști el oare apăra de ispite, ajutate de complicații externe, patriotismul Românilor adânc sguduit de tirănia maghiară?

De altă parte asasinul din Serajevo le răpește și Maghiarilor o nădejde. Oricât de cu multă îngrijorare așteptau ei încoronarea lui Francisc Ferdinand, sperau să și profite de ea, în o privință. Se făcuseră intrigi de pe acum, ca parlamentul maghiar să recunoască pe soția moștenitorului de regină a Ungariei, și astfel să câștige pe veci inima moștenitorului. Influența maghiarilor se părea astfel asigurată. Constituția ungară nu interzice recunoașterea plămuită, numai legile interne ale casei domnitoare se opun. Koșuthiștii încercaseră încă acu 12 ani, în parlament, apucătura aceasta, dar o mână tainică îi reținu, ca în momentul dat iar să poată încerca. Intrigile maghiare se vor îndrepta acum către noul moștenitor, despre care, mai ales în ce privește părerile lui față de Maghiarii, nu se știe nimic. Sperăm însă, că în interesul de existență al monarhiei, nici el nu se va lăsa purtat de remorcherul maghiar!

Presă germană despre atentatul din Sarajevo. Ziarul berlinez „Die Welt am Montag” scrie despre omorul din Sarajevo:

„Sărmana Austrie era, în urma greșelilor continue a diplomației sale, într'o situație precară: România pierdută, Serbia inversunată la culme, Albania o creațiune nenorocită, care până acum a făcut numai năcazuri și a înveninat raporturile cu Italia. Iar acum pentru ca învălmășeala să fie complectă se mai adăogă și înfiorătorul atentat din Sarajevo. Dar și aceste în ultima analiză e roada politicii greșite a Austriei (ziarul berlinez înțelege sub Austria întreagă monarhia. N. R.) față de Sârbi și Croați.

Austria (??) le-a răpit Croaților timp mai îndelungat constituția și i-a perzecat, pornind împotriva lor monstruoase procese tendențioase, cu un cuvânt a inaugurat pentru ei politica de terorism și volnicie, care a pregătit teremul

spre geam, răcnind încă odată, cu glas răgușit de ură:

— La revedere!

II.

Și soarta a vrut, ca cei doi dușmani să se revadă.

Cu ani mai târziu, palidul stăpân, revăzu într'o țară străină pe tânărul revoluționar de pe vremuri.

Nu-l recunosc dintru început — erau ani mulți la mijloc — dar i se păru, că mai văzuse undeva scânteia aceea îndărătnică, ce pare că nu se stinge niciodată.

Instinctiv, când îi întinse mâna, își plecă ochii în jos. Dar mânușa albă acoperea, pe deplin, urmele obezilor grele. La masa de gală, stăpânul își mai aruncă, încă odată, privirea într'acolo și atunci i se păru, că deslușește, — la încheietura mâinii — urme de fiare....

Se înfioră.

Apoi se liniști, încetul cu încetul, gândind că totul e numai o închipuire fugară.

Muzica militară execută imnul somnolent al stăpânului... Șampania spumega în paharele subțiri... și vorbe de sinceră prietenie se rostiau solemn, în cea mai impecabilă franțuzească...

Stăpânul palid al imenței împărății se ridică, emoționat, să răspundă.

Ochii lui de un albastru spălăcit, treceau în revistă lumea adunată, cu un zâmbet de bunăvoință.

Și vorbele lui curgeau ușoare, mlădioase, ca mărgelile, ce se ridicau, și se coborau în pahărelul subțire, cu șampanie.

Pe o clipă, glasul lui se scobori. Întâlni, încă odată, privirea îndărătnică și recunoscă — acum își aducea bine aminte — pe tânărul palid, care își agitase bratul ferecat, în fața geamului imperial.

A fost o încrucișare, ca de spade oțelite. Stăpânul își încheiă toastul, rotunzind câteva pasaje finale și duse paharul la gură, după ce ciocni cu suveranii din țara străină.

III.

Noaptea târziu, când au amuțit acordurile muzicelor și s'au stins și cele din urmă focuri de artificii, palidul stăpân durmea într'o camera a yachtului imperial.

Și cum durmea, la adăpostul atâtor zăvoare, se pomeneste, că ușa i se deschide și tânărul ferecat în lanțuri, apare în fața lui, cu același zimbet de ucigașă sfidare:

— Să-mi dați voie, Majestate, să spun și eu câteva vorbe.

Lanțurile zuruiău sinistru.

Stăpânul se ridică încurcat, se razimă într'un cot, pe perna de mătase, și spuse apoi, cu glas coborât:

— Vorbește!

— Îndrăznesc să vorbesc, Majestate, căci și glasul robilor trebuie să fie ascultat odată. Iată, m'am strecurat prin seria celor mai credincioși

străjeri ai Majestății Tale.... Ei au rămas incremențiți, în fața mea, cu mâna pe patul pustel... Nici n'au îndrăznit măcar să clipească din ochii. Paznicii, cari ocroteau această ușă zăvorâtă, au rămas ca trăzniți, mi s'au dat în lături. Și ușa zăvorâtă s'a deschis, îndată ce mi-am întins bratul, ferecat în obezi.... Vezi, Majestate, eu sunt mai puternic decât milioanele de soldați peste cari poruncești — de la Marea de ghiată până jos la stepele Arabiei. Eu sunt *revolu*; sunt dușmanul neîndestulării, și degeaba încerci să mă încunjuri, eu te sfidez, în clipele celui mai desăvârșit elan al tău. Sunt *glasul conștiinței tale*, care îți va tulbura încă multe clipe de odihnă, după cum au tulburat pe acele ale înaintașilor tăi și ale nevinovatei odrasle, ce vor urca treptele aceluiaș tron într'aurit. Sunt glasul celor mulți și nebăgați în seamă... al celor ce suferă și nici ei nu știu pentru ce.... Sunt glasul uraganului, ce-si asvârle trăsnetele asupra ta: sunt — dacă vrei — unul din cei proști, dar mulți.... Multi, Majestate, ca nisipul mării, ca ghiarele muștrării!....

Stăpânul se ridică abătut:

— Și ce vrei tu?

— Nimic. Vreau numai să-ți spun, că exist și eu, și că nu ai destule ochi în Siberia, pentru a mă face să tac.... Avem și noi ocazii o dinastie, și ne trecem coroana imperială din mână în mână.... Tronul tău are trei-patru prețedenți; al nostru are o mie și o sută de mii.... Să fii, Majestate, drept și milostiv, cu supușii tăi

Atentatul dela Sarajevo.

— Destăinuri senzaționale. —

pentru acte revoluționare. Pe Sârbi îi tratează Austria de multă vreme ca pe niște dușmani de moarte. Iar răspunsul Serbiei a fost aceeași dușmănie.

Cine samănă volnicie, seceră crime.

Moștenitorul a fost nevinovat în această politică de volnicie. Tragicul acestui eveniment e că Francisc Ferdinand și soția lui au trebuit să ispășească păcatele altora. Astfel trebuia să fie lovită Austria. Fanatismul nu raționează. El n'are logică și aduce dezastre ca elementele naturii!

Cari vor fi urmările politice ale acestui atentat? Nu e timpul să ne ocupăm în mod critic cu persoana moștenitorului asasinat. Ori ce s'ar zice împotriva lui el a fost fără doar și poate un prieten credincios al alianței cu Germania. Prieten va fi și noul moștenitor arhiducele Carol Francisc Iosif. Dar acesta e încă un bărbat tânăr, care a stat până acum departe de afacerile statului, câtă vreme Francisc Ferdinand era de ani de zile, așa zicând, al doilea împărat. Dacă zilele bătrânului monarh sunt numărate, noi, cari suntem mai mult interesați decât ori care alt stat, ca în Austria să se facă o politică înțeleaptă, putem privi numai cu cea mai mare încredere în viitor”.

Bucureștii din partidul național au scos o ediție specială a „Vieții Nouă”, în fruntea căreia apăru un articol, ce se termină astfel:

„Dar dacă jalea celorlalți supuși din monarhie este mare în urma morții lui Francisc Ferdinand, durerea noastră, a Românilor de sub pajura dublă, este îndoită, căci arhiducele se purta cu gândul să deie o nouă bază monarhiei noastre prefăcându-o într'un stat federativ, compus din provinciile naționale și cu un singur guvern central la Viena. O „Austrie mare” acesta era visul Său. Dacă se realiza, Românii din Ungaria aveau să se unească cu noi într'o singură provincie națională autonomă. Iată de ce moartea arhiducelui Francisc Ferdinand constituie în special pentru Românii din Austro-Ungaria, o pierdere națională ireparabilă...”

D. deputat Dr. E. Popovici a trimis în numele partidului național următoarea depeșă:

„Adânc sguduiți în urma știrii despre catastrofa ce a pricinuit o casei împărătești un atentat criminal și a cărui jertfă au fost Alteța Sa Imperială și Regală, neuitatul domn arhiduce Francisc Ferdinand și Alteța Sa Dna soție, partidul național român așterne cu toată supunerea la treptele preînaltului tron împărătesc expresia celor mai intime condoleanțe, invocând pentru sacrosanta persoană a Maj. Sale preabunului nostru împărat mângâierea Celui Atotputernic.

și atunci ne vom înțelege... Dar până atunci — nu fie cu supărare — imi volu mai îngădul, din când în când, să-ți sgăltăi puțin perna de mătase, chiar în clipa când cel dintâi vis, te leagă în brațe!

IV.

Stăpânul se svârcoli în așternut și atinse mânerul soneriei de argint.

Auzi deslușit, cum cheia se întoarse, de două ori, în broască, și văzu, cum credinciosul lui Ivan Ivanow apare, cu mutră speriată:

— Porunciți, Majestate!

— Cine a fost aici — întrebă stăpânul cu glas tremurător?

— Nimeni, Majestate!

— A fost cineva... doar am vorbit cu el... mă-aduc bine aminte...

Ivan Ivanow, șeful poliției secrete, spuse cu dragoste:

— Liniștiți-Vă, Majestate! Știți bine, că în tot drumul, dorm pe pragul acestei uși. Cum ar putea să Vă conturbe cineva, fără ca eu să știu...

— Bine — zise stăpânul — du-te!

Apoi se întoarse iar în așternut, lăsând lampa aprinsă, îngăimând cu ochii ațintii în tavan:

— Eu știu că a fost cineva... Il și recunosc... și graiul lui spunea adevărul...

Ziua de azi — în urma fasiunii celor doi atentatori — va fi menită să aducă lumină în afacerea tenebroasă a atentatului, care a curmat viața perechi moștenitoare. Amândoi atentatorii și-au întregit fasiunile de mai înainte, dând amănunte senzaționale asupra urzelii atentatului. Ar rezulta din spusele lor, că atentatul a fost pus la cale de cercurile înalte sârbești.

Dacă aceste fasiunii ale lor se vor adevăra, pot avea urmări dezastruoase. Sârbia eventual va fi nevoită să extradeze pe conspiratori, ori se va da frâu liber agitației răsboinice din monarhie.

În întreaga Bosnia s'a proclamat starea de asediu și tribunalul militar deja a și intrat în activitate. În întreaga monarhie — mai ales în cele două capitale — e foarte pronunțat curentul răsboinic împotriva Serbiei. Dacă ancheta oficială va mai stabili fapte, cari pretind intervenție pe cale diplomatică, urmările — cum am spus — pot fi dezastruoase.

Circulara I. P. Sale mitropolitului Ioan Meșianu către preoțimea din arhidieceza gr.-or.

Cu mare compătimire și durere venim a Vă aduce la cunoștință un eveniment foarte trist și dureros, care a adus nespuse de mare jale asupra augustei case domnitoare, asupra Majestății Sale preînaltului împărat și rege al nostru Francisc Iosif I asupra țării și a popoarelor ei credincioase, și care a sguduit și în inimile noastre speranța unui viitor mai fericit.

După o telegramă oficială, primită astăzi, Alteța Sa arhiducele Francisc Ferdinand, moștenitorul tronului nostru, sprijinul cel mai puternic al Majestății Sale, dimpreună cu soția sa, principesa Sofia de Hohenberg, la cari cu încredere, mândrie și cu speranță priveau toate popoarele monarhiei, nu mai sunt între cei vii.

În săptămâna trecută, călătorind în părțile

† Moștenitorul de tron: Francisc Ferdinand.

Parastas în Arad pentru arhiducele Francisc Ferdinand.

Duminică în 22 Iulie (5 Iulie) la orele 11 a. m. se va oficia în catedrala gr. or. rom. din Arad parastas solemn pentru răposatul arhiduce moștenitor de tron Francisc Ferdinand. Parastasul va fi celebrat prin însuși P. S. Sa părintele episcop IOAN I. PAPP. Este de dorit ca publicul român din Arad să participe în număr complet la acel parastas, ca și prin aceasta să arătăm adâncul nostru regret pentru pierderea ce a suferit monarhia noastră și poporul românesc prin moartea atât de năpraznică a arhiducelui Francisc Ferdinand.

Bosniei, să participe la manevrele mari de acolo, Duminică în 15/28 a lunii curente, după ieșirea din biserica catedrală din Sarajevo, au căzut jertfă unui atentat, cauzat de o mână sacrilegă, curmându-le astfel zilele vieții lor.

Aducându-vă la cunoștință această știre prea tristă și dureroasă, și prin voi și la cunoștința tuturor fiilor noștri sufletești, gândul nostru în prima linie se îndreaptă către Majestatea Sa, împăratul și regele nostru, care abia scăpat din o boală grea și periculoasă, a trebuit să fie prea dureros surprins de acea înfiorătoare știre.

Dorind din suflet a contribui și noi după putință la alinarea acelei grave dureri, adânc miș-

cați de simțăminte noastre de loialitate și de fidelitate, ne asociem și noi toți la acea mare durere, rugând pe bunul Dumnezeu să o ușureze și să o aline, iar pe cei adormiți în Domnul să-i învrednicească de vecinica fericire.

Pentru a ne putea manifesta însă și prin fapte durerea, compătimirea și rugăciunile noastre către Dumnezeu, Vă invităm, iubitorilor, ca atunci, când veți primi știri despre ziua înmormântării, chiar și din organele de publicitate, în acea zi, în orele de dimineața să dispuneți a se trage clopotele la toate bisericile noastre, timp de o jumătate de oră; iar în Dumineca, care va urma după înmormântare, în fiecare biserică, după sfânta liturgie, să se facă parastas, explicându-se poporului, că parastasul se face pentru odihna sufletului răposatului arhiduce Francisc Ferdinand și a soției sale principesa Sofia.

După cari împărtășindu-Vă binecuvântarea arhierescă, am rămas al vostru al tuturor, Sibiu, 16/29 Iunie 1914, de binevoitor **Ioan Mețianu**, arhiepiscop.

Telegrama de condoleanță a mitropolitului I. Mețianu.

Imediat după primirea sguuitoarei știri despre moartea neașteptată a arhiducelui Francisc Ferdinand și a soției sale, principesa Sofia de Hohenberg, I. P. Sa mitropolitul Ioan Mețianu, a trimis la Viena, cabinetului de cancelarie al Majestății Sale, împăratului și regelui Francisc Iosif I. telegramă de condoleanță, de cuprinsul următor:

Cancelariei de cabinet a Majestății Sale, Viena.

Asupra zdrobitoarei nefericiri căzute asupra Majestății Sale, monarhului, a preînaltului sale familii, și a întregii monarhii, prin infamul atentat, care a stins viața Alteței Sale, moștenitorului de tron și a soției sale, exprim adâncă durere a episcopatului și a credincioșilor din metropola gr. or. română din Ungaria și Transilvania. — **IOAN MEȚIANU**, arhiepiscop și mitropolit.

Răspunsul cabinetului M. Sale la telegrama mitropolitului dela Sibiu.

La telegram de condoleanță a I. P. Sale mitropolitului dela Sibiu a sosit Marți, următorul răspuns dela cancelaria de cabinet a Majestății Sale: Excelenței Sale, Ioan Mețianu, consilier intim, arhiepiscop-mitropolit, Sibiu. Majestatea Sa, imperială și apostolică regală, a binevoit a primi preagrățios și cu mulțămită exprimarea condolenței din partea Excelenței Voastre, în numele episcopatului și în al credincioșilor mitropoliei gr. or. române din Ungaria și Transilvania. Din ordin preînalt: Daruváry.

Noul moștenitor de tron Carol Francisc Iosif și soția sa prințesa Zitta de Parma.

Impresia la Blaj.

Prima știre despre atentatul fioros dela Sarajevo a sosit la Blaj seara la 7. Poporația a rămas consternată de vestea, căreia nu voia nimeni să-i dea crezământ. În ziua următoare s'au arborat stindardele de doliu pe edificiile publice, pe școli, pe catedrală, iar sunetele clopotelor vestia publicului groaznic nenorocire dela Sarajevo. În consistorul metropolitan ținut sub președinția Exce-

lenței Sale dlui mitropolit Mihályi, s'a dat citirea telegramelor sosite din acest trist prilej. Părintele-mitropolit adânc impresionat a rostit îndușetoare cuvinte cu această ocazie, apoi în semn de doliu a ridicat ședința, comunicând, că Joi se va celebra în catedrală un requiem, pentru sufletul înalților defuncți. Va pontifica Excelența Sa, asistat de capitulul metropolitan și clerul gremial. La requiem sunt invitate și autoritățile civile. Tot din acest prilej Excelența Sa a adresat clerului arhidiecezan următorul *circular*:

Moartea arhiducelui Francisc Ferdinand și a soției principesa de Hohenberg.

Adânc cutremurați aducem la cunoștința Veneratului cler și iubitorului popor arhidiecezan înfiorătoare știre că Înălțimea Sa ces. și reg. arhiducele Francisc Ferdinand, precum se comunică în partea oficială a monitorului „Budapesti Közlöny” în numărul 146 dela 28 Iunie 1914. „Duminecă în 28 Iunie 1914 înainte de amiază în Sarajevo prin împușcătură fu grav vulnerat, și puțin după aceea a murit”.

Înălțimea Sa cesare și regească căzu jertfă unui atentat păcătos. Plumbul ucigașului îl ajunse întru împlinirea chemării sale nobile ca pe comandantul întregii puteri armate, dimpreună cu dânsul a omorât și pe principesa consoartă; aceste fapte crudele au pătruns de jale adâncă pe Maj. Sa împăratul Austriei, regele apostolic al Ungariei Francisc Iosif I, gloriosul nostru domnitor, răpindu-i pe bărbatul care era cel mai de aproape de el.

Deplângem în decedatul arhiduce pe razimul puternic al intereselor monarhiei, pe bărbatul ager întru împlinirea datorințelor, și exemplar al fericirii casnice.

Atentatul acesta urmat de sfârșit tragic umple de durere cumplită toată dinastia Habsburgilor, sfâșie inima cea în mai multe rânduri cumplit încercată a Maj. Sale cesaree și apostolice regești Francisc Iosif I, a preaînduratului nostru domnitor; dară jale și consternațiune cuprinde și mințea supușilor credincioși ai imperiului austriac și ai regatului ungaric, cu tăria indignării celei mai îndreptățite osândim noi cu totul fapta criminală, care îmbracă în doliu monarhia, și risipește speranțele patriei, așezate în calitățile înalte și alese ale moștenitorului tronului.

Indurarea cea nemărginită a lui Dumnezeu singură poate vărsa balsamul alinării peste adâncul pierderii ce a îndurat dinastia domnitoare, și poate îndrepta soarta patriei spre binele cel foarte sguđuit al popoarelor ei.

Să cerem dară cu încredere darul Provedinței divine, să mângâie inima întristată a monarhului, și să aibă în scutul ei popoarele monarhiei, iar arhiducelui și soției răpiți cu violență dela noi, să le facă parte cu dreptii.

și soția-i. Despre ziua în care se va ținea această sf. liturgie încunoștințați mai înainte întreg poporul credincios și invitați la aceea și autoritățile civile de acolo.

3. Ca în semn al doliului profund național dispunem, ca pe toate școalele noastre populare să arborăm stindard de jale.

Adormiților fie-le țărina ușoară și amintirea în veci binecuvântată!

Din ședința consistorului arhiepiscopesc de Alba-Iulia și Făgăraș, ținută în Blaj la 30 (17) Iunie 1914.

Impresia asasinatului în București.

Ni se anunță din București: Gravul eveniment al asasinării perechei moștenitoare a tronului Austro-Ungariei a produs la noi o impresie profundă în toate cercurile cari își dau seama de consecințele pe cari un asemenea fapt le-ar putea avea. Oamenii noștri politici sunt decorați de însemnătatea groaznică faptei.

Impresia la palatul regal român — Doliul curții române.

La palatul regal român asasinatul n'a fost aflat până seara la ora 7, când contele Czernin s'a prezentat M. S. regelui Carol căruia i-a făcut cunoscut cumplita veste.

M. S. regele a rămas câteva clipe fără să poată articula un cuvânt.

— „Este extraordinară ticăloșia!” a putut spune M. S. regele.

Contele Czernin a căutat să respecte durerea bătrânului suveran și s'a retras după ce a schimbat câteva cuvinte cu M. S. asupra însemnătății momentului.

Din cauza morții A. S. I. și R. principelui Francisc Ferdinand de Austria, curtea regală română a luat doliu timp de patru săptămâni.

În ziua înmormântării AA. LL. II. și RR. principelui Francisc Ferdinand și a ducesei de Hohenberg, un requiem solemn se va celebra la catedrală catolică Sf. Iosif.

Cercurile diplomatice din București despre asasinat.

Unul dintre cei mai apreciați diplomați străini din București a dat unui ziarist următoarele relațiuni și impresii asupra atentatului.

— Ceeace vă pot spune, încep distinsul reprezentant al unei țări vecine, sunt impresii și credințe personale. De dedus era ca în urma unui asemenea act incalificabil de monstruos, să izbucnească în Austro-Ungaria ceea ce se zice că fermentează de mult. Acel carl au pus la cale atentatul au contat în mod sigur că după uciderea lui Francisc Ferdinand va închide ochii și bătrânul monarh.

E drept că chiar de va putea birul și poartă durere M. S. împăratul va avea nevoie de un sprijin prea puternic. Deocamdată nu văd care ar putea fi acel sprijin. Austro-Ungaria are acum nevoie de un om de o rară energie și capacitate. Singur contele Berchtold nu e o garanție tocmai serioasă pentru o țară ca Austro-Ungaria. Unul singur contele Stefan Tisza ar putea să facă față situației. El nu poate lua însă altă poziție decât în favoarea Ungurilor și lesne e de înțeles că e departe de admis chemarea lui la Viena. Tânărul prinț Carol Francisc Iosif e un brav care nu s'a distins până acum în politică. E foarte iubit de austriaci, dar până acum omul a dus o viață de tânăr fără să aibă timpul de a reflecta la greutățile conducerii unui stat. S'a însurat din dragoste, îi plăce independența, atât se știe despre simpaticul Carol.

Asasinatul va avea însă urmări serioase în politica externă a Austro-Ungariei. Dovadă că Serbia nu e străină de faptul care s'a comitat, fiind făcută, vom asista la înăsprirea raporturilor dintre Serbia și Austro-Ungaria.

„Neue Freie Presse” care reprezintă opinia publică în Austria a publicat deunăzi un articol de o rară violență împotriva Serbiei și după limbajul de atunci, va cere acum de sigur clararea războiului cu Sârbii.

Ceeace a făcut pe Sârbi să pue la călătorie, cu deosebire acum, a fost — cred — faptul că actualele manevre au fost făcute pe baza unei ipoteze a unui atac cu Serbia. Lăptele erau prevăzute în senzul unei asemenea eventualități.

Din acest îndemn dureros dispunem drept aceea:

1. Până la ziua înmormântării înalților decedați în toate bisericile parohiale și filiale, totdeauna la 12 ore din zi, să dispuneți a se trage clopotele în semn de doliu.

2. După ce veți primi acest circular în toate bisericile parohiale, cât și filiale binevoitori a celebra câte o sf. liturgie împreună cu ectenia morților pentru odihna sufletului adormiților arhiduce și

Arhiducele Francisc Ferdinand impusese planul său personal de mobilizare.

— Ce consecinți imediate poate avea faptul în politica naționalităților?

— Francisc Ferdinand era pe față protegutul naționalităților. Cu peirea lui naționalitățile sunt silite să lase mai puternic la relief, spre a se apăra singuri, împotriva Ungurilor cari vor deveni mai curagioși.

Alte consecinți eu nu pot prevedea.

— Isbucnirea unei revoluții?

— Părerea aceasta în care persistă mulți, e consider copilărească. Austro-Ungaria e destul de organizată militarmente pentru a împiedeca deslănțuirea unui asemenea foc și Ungurii au tot interesul să concure cu austriacii spre a împiedeca naționalitățile dela un gest mai liber.

Opinia dlui Marghiloman.

D. Al. Marghiloman șeful partidului conservator din România, a declarat că fără un om politic de mare energie și pricepere, Austro-Ungaria e amenințată să treacă prin grave evenimente.

— Francisc Ferdinand, a spus d. Marghiloman, era o inteligență rară și un temperament. El cunoștea și știa să menajeze punctele de rezistență ale imperiului; de aceea era numit „Viitorul împărat al naționalităților”. Ura Ungurilor împotriva lui nu era atât de mare pe cât se afirma câte odată în unele cercuri. În ce privește atentatul mizerabil, Ungurii nu pot să fie căzuți de puțin amestecați”.

Discursul dlui Em. Porumbaru, ministru de externe al României în Senat.

În ședința de Marți a senatului român d. Em. Porumbaru, ministru de externe al României a luat cuvântul și în mijlocul emoțiunii generale a spus următoarele:

„O adâncă emoțiune s'a produs ieri seară pretutindeni când s'a aflat stirea groaznicului atentat săvârșit asupra arhiducelui Francisc Ferdinand, moștenitorul tronului coroanei Austro-Ungariei și asupra iubitei lui soții, ducesa de Hohenberg. Această oribilă crimă, care ridică unanim sentimente de indignare și de durere, ține firul a două existențe consacrate binelui public și fericirii patriei lor.

Moartea lor tragică aruncă un doliu adânc în mijlocul popoarelor monarhiei vecine și al ilustrei și mult încercatei familii imperiale, al cărui venerat șef este înconjurat de dragostea supușilor săi și de o universală și respectuoasă simpatie.

Dar cecece dă un caracter și mai dureros emoțiunii noastre sunt legăturile de veche și statornică prietenie care unesc cele două case domnitoare și două state vecine. Românii au avut ocaziunea să aprecieze înaltele calități de inimă și de spirit ale ilustrului defunct, care, prin partea activă ce lua la viața publică a țării sale și prin simțămintele generoase de care se arăta însoțit, constituia o forță viudă în jurul căreia se îndreptau speranțele de viitor ale puternicului imperiu.

El nu pot uita caldă și neclintită prietenie pe care arhiducele ni le-a manifestat totdeauna și-i vor păstra amintirea cu o pioasă recunoștință.

Guvernul nu se îndoiește că senatul, expresiune fidelă a simțământului național, se va uni împreună cu noi la durerea împărțitei vecine și a noastre”.

Conspirația destăinuită.

Astăzi atentatorii s'au înfrânt, dând amănunte senționale asupra conspirației. Cabrinovici, atentatorul a bomba, înainte de judecătoria de instrucție a spus:

— Înainte cu câteva săptămâni era într-o cafea în Belgrad. Avea în mână un ziar sârbesc în care a citit că Francisc Ferdinand va călători la manevrele de Bosnia, abătându-se și pe la Serajevo. I-a arătat ziarul și lui Princip, care juca cărți într'un colț. Princip a citit articolul și a dat afirmativ din cap, că înțeleg. După aceea s'au dus amândoi în parcul din apropiere unde s'au înțeles să-l ucidă pe moștenitorul de tron, ca să arate că Sârbii știu să moară pentru patrie. S'au interesat apoi dela cine pot primi îndrumări în Belgrad. Au fost îndrumați la Milan Prbicevici, se-

cretarul societății „Narodna Ohrana”. Prbicevici are legături cu armata, într'un câmp e subșeful statului major. În 1906 era locotenent în armata austro-ungară, când a dezertat în Sârbia. E fratele lui Valerian Prbicevici, acuzat cu trădare de patrie în Croația.

Prbicevici i-a îndrumat pe Cabrinovici și pe Princip la cunoscutul comitajiu Tigo, care pentru meritele lui câștigate în război, astăzi e numit în postul de înalt funcționar la căile ferate. Tigo li-a spus că le poate procura bombe din arsenalul dela Craguevaț, dându-le îndrumările acestea: Primiți 6 bombe și 6 revolve, dar mai trebuie să vă câștigați 4 tovarăși. După aruncarea primei bombe, toți să facă la fel. În mâna dreaptă să ție bomba, iar în stânga otravă, care imediat după comiterea atentatului să o inghită.

Cabrinovici a căutat și a și aflat tovarăși, printre cari pe un student Tribun Garabest, originar din Bosnia. Atentatorii au călătorit separat la Serajevo. În ziua atentatului, Duminică la ora 9 și jumătate s'au întâlnit toți într'o cofetărie de pe Ulița Clumurja. Princip a adus bombele, cari le-au împărțit; de asemenea și ciacallul cu care să se otrăvească. Numai câteva minute

acum când toate popoarele slave caută să scape de jugul austriac, numai oficialitatea bulgară pare c'ar voi să se infodeze dominațiunii austriace.

Ziarul pare a voi să glorifice gestul atentatorului.

Acest articol a produs o adâncă impresie și se comentează faptul că atunci când toată presa bulgară deplânge noua nenorocire a casei habsburgice, numai acest ziar, o slăvește.

Ministrul plenipotențiar al Austro-Ungariei a protestat pe lângă primul ministru Radoslavoff împotriva acestei eșiri tendenționiste, prin care se insultă memoria victimelor.

Bande sârbești spre Mostar.

Din Caplina sosec vești alarmante. Se semnalează că Sârbii nu vor să mai rămână pasivi față de primejdierea vieții fraților lor și vreau să-și răsbune împotriva Mohamedanilor.

Se anunță cu data de azi din Caplina că

Moștenitorul de tron și familia Sa.

au stat în cofetărie, apoi fiecare s'a dus la locul lui. Cabrinovici după comiterea atentatului a inghitit imediat pilulele, dar se vede că nu a fost ciacallu, deoarece nu i s'a întâmplat nimic. Princip evident a fost păcălit la farmacie.

Cabrinovici a declarat că mai are trei tovarăși, pe care însă nu-i numește, nici nu știe unde sunt.

Princip a recunoscut că au fost șase inși și că bombele le-au primit dela Tigo. Fasiunea lui de azi e identică cu a lui Cabrinovici. După fasilune a exclamat:

Imi pare rău, imi pare rău. Tovarășii m'au trădat ca niște mizerabili. Trebuia să-și arunce și ei bombele când eu am puscat, dar nu au făcut-o. Pentru asta mă voi răsbuna. Măne voi spune totul, numai să mă liniștesc la noapte. Dacă aș scăpa acum, aș alerga pe străzile orașului și aș striga: Piară Sârbii...

Ieri a fost prins în Praicea și Tribun Grabes, tovarășul atentatorilor.

Grabes declară că și el a fost complice la atentat. A avut o bombă, dar nu a aruncat-o, văzând că Princip a isprăvit singur.

A mai fost arestat și învățătorul Danilo Ilci, bănuț de complicitate.

Un ziar bulgar aprobă atentatul

Unul din ziarele rusofile, „Cambana” din Sofia a eșit Marți în ediție specială arătând că asasinatul se datorește politicii antislave condusă de Francisc Ferdinand.

Guvernului bulgar i se atrage atențiunea că

bande sârbești bine înarmate se apropie spre oraș. Din Mostar au fost trimise numeroase trupe spre Caplina.

Va fi un măcel teribil când trupele austro-ungare se vor ciocni cu bandele sârbești.

Presa din România și atentatul din Sarajevo.

Ziarul „Conservatorul” scrie: „...Arhiducele moștenitor era privit cu deosebire de poporul român din imperiu cu mari speranțe. Ne aducem aminte de însuflețirea ce-a cuprins pe toți frații noștri de peste munți, când venise să viziteze pe suveranul nostru la Sinata. Și nu odată dânsul își destăinuisse bunele sale sentimente pentru neamul românesc din Ungaria. Și, dacă cineva deplânge cu sinceritate moartea sa, este fără îndolală poporul român de peste Carpați, care în greaua luptă pentru existență, își pusese toată nădejdea în viitorul împărat, care cunoștea bine suferințele trecutului și plănuia să aducă libertatea mult dorită popoarelor robite din Ungaria.

Nici pierderea fiului său, fostul moștenitor Rudolf, care asemenea fu ucis, nici pierderea iubitei sale soții, împărăteasa Elisabeta, care și ea fu ucisă, — nici o pierdere n'a putut să aibă asupra împăratului un efect așa de zdrobitor ca această pierdere din urmă, care însemnează mai mult decât durerea sa personală, care constituie o pierdere și o durere ireparabilă pentru însăși viața monarhiei.

Atentatul a fost bine pregătit de vrăjmașii monarhiei, care au lovit fără greș în stâlpul cel mai puternic, pe care se răzima statul austro-ungar. Este ușor de înțeles panica cea mare, care a cuprins popoarele imperiului habsburgic dela un capăt la altul la vestea uciderii arhiducelui Francisc Ferdinand, care în momentele grave

de astăzi, când nori grei și amenințători se grămădesc pe orizontul politic al Europei, era la postu său de veghiator, ca imperiul să nu fie surprins de evenimente.

Dorim bătrânului împărat să poată suporta cu aceeași putere de suflet această groaznică lovitură, cum a rezistat până-acum lanțul de nenorociri, cari s'au abătut asupra Sa neîntrerupt, de când soarta l-a adus pe tron, și înecându-și durerea în jalea popoarelor sale, să găsească încă atâta putere la adâncă bătrânețe, ca să poată încredința tronul unui urmaș, care să-și câștige, ca și nefericitul arhiduce omorât, — aceeași dragoste a popoarelor din imperiu.

Se pare însă că o soartă vitregă destramă ceea ce se țese ziua la pânza fericirii monarhiei austro-ungare. Împăratul vede cu groază distrugându-se ultima Sa speranță, care a fost pacea popoarelor sale. Se urzesc în ascuns planuri de distrugere, și nu mai poate fi un secret, că atentatul a fost urmarea unor pregătiri dușmănești, cari ținesc să dărâme temelile Imperiului. Contra vrăjmașilor, cari lovesc cu putere din ascuns, nu există nici o măsură de asigurare. Atentatele sunt semnele apropierei unei furtuni, care se poate deslășui dintr-un moment într-altul. Monarhia este răpită de sprâncinile ei cel mai sigur, prin moartea arhiducelui Francisc Ferdinand, și-l urâm bătrânului monarh ca cel puțin acest odios atentat să fie ultima nenorocire din lanțul durerilor, de până-acum”.

Ziarul „Seara” scrie: „Cu deosebire grea devine, în urma doinei crime din Sarajevo, situația slavilor din sudul monarhiei. Popoarele acestea nevinovate au avut și până în prezent o soartă nenorocită. Certurile locale și încercările austriacilor germani de-a le domina de fapt în dietele și în școlile lor, au dat naștere nu unui singur conflict — și toate aceste certuri s'au întors, fără greș împotriva lor. Iar asasinatul de acum, dela Sarajevo, le va complica, fără îndoială, și mai mult traiul.

Starea de asediu a și fost proclamată în Bosnia și Herțegovina, și o populație întreagă, care sigur că regretă cele două atentate va ispăși o crimă de care nu pot fi făcuți răspunzători decât cei nebuni și urzitori, cari și-au armat mâna. Deplinde acum de tactul și de priceperea autorităților austriace, ca nu-și plardă cumpătul și să nu se facă instrumentul răsunării unei fapte sângeroase, pe care întreaga Europă, și în primul loc însăși populația slavă dela sudul monarhiei o condamnă cu indignare.

Nu o singură dată personalitatea lui Francisc Ferdinand s'a făcut simțită; voința lui s'a impus în numeroase împrejurări, și în timpul acutului conflict dintre Serbia și Austria, la 1908, moștenitorul tronului habsburgic a luat o atitudine hotărâtă împotriva Sârbilor. Arhiducele Francisc Ferdinand a trecut atunci de partea partidului războinic și după cererea lui s'au operat, în acea vreme însemnate primeniri în comandamentele superioare ale armatei austriace.

Francisc Ferdinand era un imperialist vehement, și prietenia lui intimă cu împăratul Wilhelm al Germaniei, făcea să se întrevadă politica viitoarei lui domnii. Atitudinea lui hotărât anti-maghiară, ceea ce l'a dus la o prietenie poate prea deschisă față de România din Ardeal, a fost un preludiu de rău augur pentru naționalitățile de sub sceptrul austriac.

Astfel se explică, de altfel și atentatul.

Moștenitorul tronului austriac era om politic; el avea păreri și le și exprima în public, imitând întru aceasta pe împăratul Germaniei. Pentru un cap încoronat asemenea atitudini sunt totdeauna periculoase. Iubirea și fidelitatea cu care e înconjurat împăratul Wilhelm de supușii săi, i-au adus cel mult neplăceri de natură parlamentară. În împărăția austro-ungară ele au armat mâna unor nebuni, cari și-au închipuit că suprimând viața unui om, pot înlătura o stare de lucruri de cari victima lor era absolut nevinovată.

Fie că fapta aceasta orbilă să nu aducă după ea, asupra popoarelor din sudul monarhiei, toate relele cari de obicei însoțesc asemenea monstruoziități.

Administrația austriacă, care încă urmează tradiția sănătoasă a administrației tereziene, ar ști fără îndoială să facă, ca păcatul oribil comis la Sarajevo și desaprobat de întreaga suflare omenească, să fie ispășit numai de crunții lui făptuitori. Ar fi, de altfel, și în interesul monarhiei ca reacția obișnuită în asemenea împrejurări să nu fie dusă prea departe”.

Din Săliște.

— Sărbătorirea dlui I. Lupas. —

Știrea săptămânii trecute, adusă de gazetele noastre, despre alegerea părintelui protopop Dr. Ioan Lupas, de membru corespondent al celei mai înalte instituții culturale românești, în Mărginime, mai ales în comuna natală Săliște, s'a răspândit, după cum de altcum se și cuvenea, cu înțelea unei puteri electrice, care slobozită, a aprins inimile tuturor de focul bucuriei și al dragostei, de răsplata recunoștinței și a cinstei pe care Academia română, a găsit de bine s'o dele învățatului protopop al Săliștei ca pe de-o parte să încoroneze munca continuă și neobosită de până-acum, depusă cu atâta iscusință și pricepere, întru promovarea științelor istorice și a altor învățături, și pe de altă să-l întărească în a viitorului. Căci numai astfel se poate închipui și înțelege măreția și înălțimea manifestărilor din Dumineca trecută, care aproape fără nici o pregătire, într-un mod firesc se desprinde din inimile tuturor, și reușește peste așteptare.

N'a fost o manifestațiune de anumiți delegați, de torțe sau banchete, după cum se c'am obișnuiește, ci a fost una de tot rădă în obiceiurile noastre, o manifestațiune, la care după slujba liturghiei, la parte întreg poporul, bărbați și femei, cu mic cu mare, cu tânăr și bătrân, în frunte cu intelectualii și conducătorii lor. Într-un convoiu impunător, porniți din curtea școlii prin piață, în cântecele nevinovate pline de amintiri naționale, cântate cu multă înfocare, ale elevilor de școală, se prezintă mădruceată la reședința protopresbiterală. Strigăte de paterne „să trăiască”, bat la ferestrele mult stimatele și iubitele protopop, chemându-l la vedere. Adânc emoționat de priveștița frumoasă, ce se scaldă din când în când în razele sticloase de soare, ale unei zile, nu prea călduroasă de vară, se și învește la ferestră. O liniște surprinzătoare, de-o clipă, cuprinde pe toți, care însă îndată se înlocuiește printr-un imn potrivit, înălțat de elevii școlii.

Venerabilul doctor Călețariu, președinte al multor societăți, înaintează câțiva pași din mulțime, și printr-un trumos și avântat cuvânt, cuprinzător de idei și idealuri înalte, salută și felicită, în numele săliștenilor pe părintele protopop. Într-o altă spune: că semnul vremurilor în care trăim e lipsita de întrecere în ogorul larg al științelor, a popoarelor civilizate; că în ciuda tuturor dușmănilor, cari în trecut în fel și chip a încercat să ne răpună; să ne smulgă din sulete, comorile de aur și de mărgăritare scumpe, limba, legea și credința strămoșească, și că n'a reușit, ci, dimpotrivă mai tare ne-a îndârjit, așa, că astăzi, neamul nostru românesc, conștiu pe de-o parte de obârșia sa, iar pe de altă, de lozinca vremii, de-a nu putea trăi și merge înainte decât numai prin cultură, în această luptă de propășire a popoarelor civilizate se zbate și stăruie mai mult ca ori care altul. Ca mai bine să-și ajungă scopul și asigure trăinicia, arată că în jumătatea secolului trecut, frații din regat înființază Academia, la al cărui altar cheamă pe învățații Românilor, de sub toate stăpânirile. Că ne-am simțit plăcut atinși la știrea îmbucurătoare, că a-și devenit ales membru corespondent în acest areopag al științelor, într-o vârstă în care puținor învățați li s'a dat posibilitatea să ajungă; că locuitorii acestei comune conștii de cinstea ce li-o a-ți făcut, prin recunoștința bine meritată a Academiei, Vă felicită prin rostul meu, și roagă pe bunul Dumnezeu, să Vă țină mulți ani în viață, pentru a putea lupta spre binele și înaintarea bisericii și al întregului neam românesc. Să trăiți într-un mulți fericiți ani. Urale de neconținute să trăiască acoper cuvintele vorbitorului.

Răspunde părintele protopop, spunând, că manifestațiunea aceasta îl atinge plăcut, nu însă încă îl privește persoana dsale, care nu așteaptă și nu înclină spre astfel de ovații, ci, — îl atinge plăcut văzând puterea de viață și de pricepere a poporului nostru, față de rosturile înalte, față de cel mai mare

ășezământ cultural, față de Academia română! Care dacă l'a ales de membru corespondent al ei, a făcut-o nu atât în urma meritelor culturale și științifice, la curți, din pricină a căror și mai căror ocupațiuni și cerințe olicioase, după socotința dsate m'a putut până-acum ajunge așa departe, ci l'a ales, mai mult ca să albească un reprezentant și în această margine cu un trecut atât de glorios întru apărarea credinței și a legii strămoșești, ca astfel să aducă o nouă zală în lanțul unității culturale, merit de-a cuprinde pe toți Românii și care este una din trăsăturile de căpetenie, după care se năzuiește Academia română. Stăruie asupra însemnății unității culturale pentru neamul românesc, arătând că ea a fost și în trecut în biserica noastră, stăruindu-se preoșii de-a noștri, și chiar din această margine, la București. Că deși noi Românii din această țară atât în trecut cât și în prezent, n'am fost și nu suntem sprâncinile și ajutorați în instituțiile și așezămintele noastre culturale și economice din partea statului, precum sunt celelalte popoare conlocuitoare, totuși prin stăruințele proprii ne-am ridicat la o stare destul de frumoasă; că și în viitor, numai răzămându-ne pe pufurile proprii „numai prin noi înșine” vom putea ține pas cu celelalte popoare civilizate, vom putea prospera și înainta, vom putea trăi și pe lângă departe în credința și legea strămoșească.

Tălmăcește și poporul scurt și totuși pe deplin înțeles rostul și însemnătatea Academiei, care prin cel mai învățat oameni din toate părțile și țările, în cari sunt așezați Românii, din regat, din Ardeal, Bucovina, Basarabia și chiar din Balcani, se îngrăjește de mersul și dezvoltarea tuturor învățăturilor religioase, istorice, literare, economice, curățindu-le de tot ce nu-i bun, deschizând astfel cărări nouă și netede în viața noastră culturală-națională, fiind cunoscut din întreg decursul vremilor, că un popor până a-și ținut la credința sa religioasă și la cultura sa națională, a viețuit, a înaintat, că mai ales astăzi numai prin aceste comori suletești ne vo mputea a-sigura viitorul.

De tichelere mulțumește dlui Călețariu, că și tuturor celor de față pentru simțemintele de dragoste și de pricepere a rosturilor înalte, și dorește ca scaunul protopresbiteral din Săliște și în viitor să fie ocupat de persoane, cari să facă parte din învățații neamului.

Săliște, 30 Iunie 1914.

Croniclean

Dela frații din Macedonia.

— Incheierea anului școlar la grădina de copii din Monastir. —

Stim. dle redactor,

Asistând ca trecător, la incheierea anului școlar dela „grădina de copii” din Monastir (Macedonia) la 8 Iunie 1914, în prezența unui public numeros. Cu multă satisfacție am observat marele progres ce au făcut micile copii și copii de 4—6 ani, executând cântece cu mișcări fizice — cu tact — precum și frumoase hore. Ceeace n'a suprins mult este: graiul curat românesc, exprimat în conversații și în cântece — cu o instrucțiune dela 1—2 ani (aceste progrese în limbajul abia încep să apară în a 6-a cl. liceală.) Zic suprins, căci aici în fosta „Dacie Aureliană”, prin învățămășeala atâtor naționali năvălitoare, limba a sărăcit aproape cu totul în unele ținuturi, iar în părțile mediene se asemănă mult dialectului Moților” și a unei părți din Banat, restul se compune din frânturi din limba greacă etc.

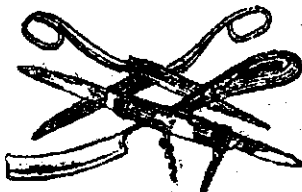
Deși funcționarea școlilor datează de 40—50 ani, apostolii cari au avut această înălțare s'au servit de plugul de lemn și, ogorul a rămas nelucrat.

Din aceste considerații nu s'a putut forma o pătură de intelectuali cu curent cultural (lipsă răvnei către îmbogățirea limbei), cu toate că

Deschidere de prăvălie

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că am deschis în **Oradea-Mare, Rákóczi (F6)-ut 19**

Primește spre reparare și ascuțire tofelul de briciuri, cuțite, foarfeci, mașini de tuns, mașini pentru măcinatul cărnei, mașini pentru tunsul cailor și a oilor. Țin în depozit tofelul de PARFUMERII din patrie și din străinătate, articlii de toaletă pentru cap și p. față, tofelul de articlii de oțel, și anume: bricefuri, foarfeci, mașini

pentru tuns, tăietor de bătători, cuțitase pentru ținutarea tăietorului, cuțitase de buzunar și penite, precum și articlii pentru barbieri. — Roagă binevoitorul sprijin al onoratăului public.

Cu distincă stimă:

Ko 1914-15

KOLLER AGOSTON ascuțitor articlii

există o pleiadă de cărturari în România, formați acolo din această falangă, dar, n'a influențat întru nimic în această direcție asupra conaționaliilor lor.

Prin exemplul dat în orașul Monastir, oraș populat aproape jumătate de origine română, — producțiunea dela „Grădina de copii”, — redat cu multă inteligență și acivitate culturală, ce au desfășurat învățătoarele-instructoare: dna Cocea și d-ra I. Gioga de sub direcțiunea doamnei Nicolau, mă face să admir, care cu drept i se atribuie primul început de zi senină în viața noastră culturală din această falangă, care ne lăce mândrie neamului recunoscător.

Monastir, (fosta Macedonie) 10/VI 1914.

Delatáu, voiajor.

Cronică din Brașov.

— Brașovul. —

— 26 Iunie 1914.

Atest orașul pitoresc de provincie se bucură poate la cea mai frumoasă poziție între orașele Ungariei. Locuș printră dealuri și coline, ca un pui urias de stâncă în penela mării sale, el poartă, sub ori ce răsunet, timbrul unui ce misterios, unui straniu amestec de simțăminte cu tinerete, de avânt neputincios cu stagnație; stând impresia unui copilandru, care nu mai are să se supună voinții părinților, dar n'are nici măcar înțelesul recerută de a-și conduce singur destinele. Populul de un amalgam neîncheșat de trei națiuni, cari în reciproc cumpăna, una prin ambulzeală și loșii grosolane date în coaste, alta prin servilism și învechit, iar a treia prin o svărcolire spasmodică, care de abia permite să se întrezărească câte o urmă pală de speranță...

Suntem în preajma sezonului de vară. După atâtea amărâri rele, pline de desiluzii pentru marea majoritate a brașovenilor — mobilizarea armatei române, continuarea canalizării și pardosirea orașului — în care cărora circulația de oaspeți a scăzut în mod uluitor, putem presupune, că frecventarea orașului din partea lor va fi în acest an cu mult mai deasă.

Iată, ce preocupă de prezent pe brașoveni, mai mult, decât orice.

Comercianții de toate categoriile și-au comandat, în vederea străinilor, vagoane pline de marfă, nădăjduind, că vor putea stoarce, măcar în anul de față, din buzunarele risipitorilor Români și Evreiași din țară, atât cât n'au agonisit în decursul celorlalte 10 luni de anulul. Birșii s'au pregătit în vederea aceleiași plăți cu de ale mâncării și confortului. Nici proprietarii au rămas mai în urmă. Câte un blând și înăcrît trebuie să-și părăsească subit locuința, ca producătorul s'o poată închiria pe sezonul de vară străinului, necesari cu un preț înzecit. Astfel se explică oribila mizerie a Brașovului. În schimb, ce i se oferă oaspeților? Marfă de calitate a doua și a treia, câte o păcălă la „plată”, câte o înjurătură, rostită pe furis în vorbă ungurească și... spre recreație... mult, mult aer curat.

Școlăria intelectuală românească în care domnește o tehnică amorteală, trezită din când în când la viață, ca a ațipi iarăși, e împărțită în fel și fel de grupuri incoherente. Acum e mai risipită, ca ori când. În cafele birt sau cafenea dai de 2, 3 intelectuali, uniți la câmpare. Pe unul îl găsești muncind în vasta-i bibliotecă, cu o străduință demnă de admirat, altul, neatent, căbește de corectat și voind să-și însușească o cultură universală, șade în vre-un colț de cafenea aplecat pe „Neue Rundschau”, „Nyugat” sau peste vre-un volum de-a lui Ignatius, al treilea joacă șah, al patrulea se preumblă cetind cufundat filosoficește în lecții citind par'că farmecele naturii din jurul lui. Al cincilea servește cauzei naționale scriind pentru 5 cor.

articole la „Kronstaedter Zeitung”, și își poartă visurile prin singurătatea pădurilor.

Când se întâlnesc doi, trei tineri, se discută de regulă chestiuni burgheze, arareori chestiuni de interes mai general și atunci se ironizează. Reciproc, sau unisono, pe altul, care nu e de față. În aflarea de defecte în oala altora sunt brașovenii geniali și foarte inventivși. Calitățile se trec cu vederea, nu se discută sau se ponegresc, neștiind, că reliefaarea lor ar fi scopul esențial al discuțiilor, căci e cu mult mai ușor să afl defectele, decât să recunoști însușirile bune.

În definitiv, ce să-i faci? E o veche slăbiciune de-a noastră, că, ne lipsește sinceritatea reciprocă, și respectul față de munca altuia și față de capacitate. N'am ajuns încă la acel nivel cultural, ca să ne putem sprijini și încuraja unii pe alții, în loc să ne micșorăm și batjocurim.

Când ar dispărea odată această slăbiciune, ce pare a fi un rezultat al parvenitismului nostru, am putea să ne impunem sub orice formă cu forțe înzecite.

Să nădăjduim însă, că această prefacere, se va sălășlui și în sânul societății noastre.

În împrejurările de față nu-ți rămâne, decât încrederea în puterile proprii și refugiul la natură, cea mai desinteresată și sublimă mângâietoare a omului trudit de greul luptei.

C.

INFORMAȚIUNI.

Ciudățeni.

— Răspuns dnei Elena G. Munteanu*).

Școala de gospodărie și industrie casnică din Sibiu s'a înființat sub auspiciile și prin neobosita lucrare a celei mai vrednice românce, dna Maria Cosma. La început școala avea ca conducătoare și directoare pe d-șoara Veturia Papp, azi dna Dr. Ioan Lăpedatu. Cât timp a stat dna Lăpedatu ca conducătoare a școlii și după d-sa dna Dancăș, școala a trăit, putem zice, în epoca sa de aur, care se lungeste apoi, când vine ca conducătoare a secției de gospodărie d-șoara Tulia Bogdan, iar a secției de industrie d-șoara Virginia Podobă, azi dna Dr. N. Ittu.

Văzând dna Cosma că școala e pe treptele înfloririi, a introdus în ornatele bisericesti motive de țesături populare. D-sa a știut bine ce face, introducând arta populară în odăjdii și știe foarte bine și acum ce-a făcut, nu trebuie să-i spună dna Elena G. Munteanu.

Dna Elena G. Munteanu ne vorbește („Românul” Nr. 125) despre „expoziția școlii de gospodărie și industrie casnică”, care „a întrecut toate așteptările”. Dna E. G. M. a rămas tare impresionată. Noi încă am fost la expoziție, dar n'am rămas impresionați; decât de câteva costume, meritul d-șoarei Oct. Beșe. În lauda care o atribuie susnumita dnă, celor două directoare (? hm) ne spune „că la această școală se lucrează cu multă pricepere și cu mult gust și bun simț...” Să mă ierte E. G. M. că fi coreg greșala, s'a lucrat, și nu se lucrează, cum zice d-sa. Aceasta se poate vedea, ascumând expoziția din anul acesta cu acele din anii trecuți. Unde e mulțimea de broderii și țesături, cari la expozițiile de mai înainte fți furau privirea? Dna Elena G. Munteanu e rău informată! Una e, că lucrurile expuse în sala de sus sunt niște resturi de ale școlii, a doua, că cele expuse în sala de jos, nu s'au lucrat în 4 ci în 8 luni!

Tot dna Elena G. Munteanu ne mai spune, că „directoara (?) secției de industrie, d-șoara Sofia Moisescu precum se vede și-a dat foarte bine seamă, că dânsa nu e conducătoarea ci directoara — (de când?) — unei școli unde elevele vin ca să învețe”. Foarte bine ar fi fost ca d-șoara S. Moisescu să-și fi dat seama, că d-sa

* Vezi „Românul” Nr. 125.

e conducătoarea „unei școli unde elevele vin să învețe”. De bună seamă se va afla vre-o elevă a d-șoarei Moisescu, care se mărturisească în publicitate, ce a învățat sub „priceputa conducere” a celor două directoare (?).

Mai departe ne spune dna Elena G. Munteanu „că Sofia Moisescu a inaugurat direcția cea bună la această școală și că aceasta e un mare merit!”. Se poate! Dar ce direcție a inaugurat d-șoara Moisescu? D-sa joacă foarte bine teatru și numai astfel de direcții a putut inaugura. Știm că în piesa „Falimentul” jucată cu ocazia congresului „U. F. R.” d-șoara Moisescu s'a distins. Eu ca unul care am jucat în rând cu d-șoara S. M. am putut să observ bine, cum am și observat, că d-sa știe să joace foarte bine atât pe scenă cât și după culise. Nici nu-i mirare! D-sa ca una „ânzestrată nu numai cu un simț pedagogic și practic, ci totodată și cu un deosebit simț artistic” nu se putea să facă altfel, adică nu putea să iee altă direcție. Iată dar „direcția nouă” inaugurată de d-șoara Moisescu la „școala de gospodărie și industrie casnică” din Sibiu. Dacă vom întreba pe vre-o elevă a d-sale despre direcția nouă, o, câte ne-ar putea spune! Și o să o facem!

La „școala de gosp. și industr. casnică” după dna Elena G. Munteanu se lucrează foarte mult. Noi zicem, că a fost foarte mult de lucru! Chiar ceialaltă directoare, d-șoara Elena Demetrescu, mi s'a plâns de atâtea ori, că e atâtea de lucru, încât nu știe de ce să se apuce. De fapt, d-șoara E. Demetrescu nu știa de ce să se apuce și așa se punea pază, ca nu cumva să vină „sgripturoaica” să le afle.

De bună seamă, că de știau la ce le aduce dna Cosma nu veneau; dar cred, că de știa dna Cosma pentru ce le aduce nu le aducea. De altcum nu e târziu! Dna Cosma va ști ce să facă și acum; dar d-sa trebuie să știe că de va face-o târziu, târziu va fi!

Dacă dna Cosma n'ar face-o aceasta, trebuie să știe, că nu-i va bate nimeni la anul la poartă, pentru a-i primi fetița în școala care e meritul d-sale.

Spada.

Arad, 2 Iulie 1914.

Mersul vremii. Institutul meteorologic anunță: călduri, în unele locuri ploii.

Prognostic telegrafic: călduri, în unele locuri ploii cu furtuni.

Temperatura la amiazi a fost: 22 C.

Ardealul în primejdie! Celebrul colaborator anonim al fițiicii „Ujság” din Cluj a avut din nou ocazia să constate pericolul care amenință Ardealul din partea insurgenților valahti cari — zice-se — se strecoară în dragă voie prin strămtorile nefortificate (aci e buba!), împart arme și pregătesc valahimea la revoluție... De curând ingrijoratul patriot a intervievat niște muncitori sosiți din țară, dela cari a obținut declarații foarte importante. Adecă i-au spus țaranii că la graniță i-ar fi întrebă un domn de român (general ori sergent — nu-și mai aduc aminte) că pe unde s'ar putea pătrunde mai ușor în Ardeal? Oamenii i-au spus că, de, mai ușor s'ar putea trece pe calea cucului, prin pădure, căci acolo nu trebuie pasaport. — De aceasta fac mare caz compatrioții noștri alarmând toată presa maghiară și implorând guvernul să fortifice și să păzească calea cucului...

Bietul nostru Ardeal! Cât haz și necaz, cât șovinism maghiar și vâicăreli iidovești se fac pe socoteala lui!...

O revoltătoare insinuare (ne scrie un cetitor) lipsită de ori ce bun simț în aceste momente de general doliu, în care se găsește monarhia noastră întregă, i-a scăpat din gură — prea de tot slobod contelui Ștefan Tisza în conferința partidului muncii numită exclusiv cinstirea memoriei arhiduceului moștenitor Francisc

Rétay și Benedek

BUDAPEST IV., Váci-utca 59.

Aranjamente pentru biserică, odăjdii, prapori și siguri :: Altare, amvoane, mormântul Domnului și aranjamente complete pentru biserică.

Firma se recomandă mai cu seamă pentru renovarea, vâpsirea și aurirea altarelor și pictarea bisericilor, cari lucrări le execută cu meseriași specialiști în această artă. Dintre lucrările executate, cari au aflat cea mai deplină recunoștință sunt: Aranjamentul complet al bisericii noi din Segedin-Bokos, al bisericii minorilor din Arad, pictarea și aranjarea mănăstirilor din Marlasasvár și Marlaradna, a bisericii din Beregsas și altarul principal, comandat de comisiunea pentru monumente de artă din Szepescsütörtökhely. :: Cu planuri și prelininare de spese stăm la dispoziție gratuit :: Trimitem expert pe spesele noastre. № 1164

Ferdinand și a fericitel Sale soții. Contele Tisza luând cuvântul, asupra prea tragicului eveniment s'a labinizat într'o frazeologie puțin demnă de un asemenea moment de pietate, și voind să mângâie nespusa durere a iubitului nostru monarh a spus: „Fie ca suportarea și a acestei lovituri, Majestății Sale se i-o ușureze conștiința, că națiunea împărtășește cu El durerea, și că toate popoarele imperiului Său jelesc alături de El, însă nici unul dintre ele cu un mai intim, mai adânc doliu decât — națiunea maghiară!”

O jenă pare că simțim nu pentru neconsolabilele popoare ci pentru lipsa de bun simț de a le insinua în asemenea momente menite unei sincere pietăți. B. B.

La fundațiunea „Ioan și Adelina Vulcu pentru ajutorarea învățăcelor de meseriași români din Orăștie” a contribuit, în loc de anunț de logodnă, d. inginer Valer Ambruș Brad și dsoara Letiția Piso, Săcărâmb, suma de cor. 40.

Vestea catastrofei în Silbiu răspândindu-se ca fulgerul pe la orele 6 și jum. seara în întreg orașul a produs o nemai pomenită revoltă în suflete, căreia i-a urmat o adâncă depresune ce se vede pe fețele tuturor, cărora simpatica figură a Moștenitorului Francisc Ferdinand și a gentilei Lui soții va rămânea neștearsă pe veci în amintirea celor ce l'au iubit și cari au legat cele mai mari nădejdi de falnicul urmaș al tronului habsburgic. În mormântul care se deschide ca să primească neînsuflitul corp al augustului principe par a se îngropa prin un fatal destin și o mare parte din nădejdiile neamului nostru oropsit...

Pe toate edificiile publice românești și străine cum și pe cele mai multe case particulare e arborat steagul cernit și un profund doliu apasă greu inimile tuturor cetățenilor. Foile locale, în ediții speciale vestesc în cadre negre amănuntele teribilului eveniment, ce sosesc neconținut.

Examen electoral. La examenul electoral din Alibunar s'a prezentat din cercul pretorial al Alibunarului (comit. Torontal) dintre Români numai 48 de inși și anume: din comuna Alibunar 38, din Petrovoselo (Petre) 3, din Seleus (Keviszöllös) 6 și din Sân-Mihai (Végszentmihály) 1. În cercul nostru suntem în mare minoritate și tocmai pentru aceea nici nu s'au făcut abuzuri și din cei ce s'au prezentat numai unul a fost respins. Am văzut scrisoare foarte frumoasă, cece e de mirat fiind în aceste părți numai școli comunale. Laudă învățătorilor conștiințioși. — Dr. Gh. M.

Concurs pentru primirea elevilor la preparandia gr. cat. de fete din Lugos, împreună cu Internat. „Foia oficioasă” a diecezei gr. cat. a Lugojului publică următorul concurs: Ministrul reg. ung. de culte și instrucțiune publică cu rescrisul din 18 Maiu Nr. 47070 a conces ordinariatului gr. cat. al diecezei Lugosului dreptul de a deschide o preparandă de fete împreună cu internat, începând cu anul școlastic 1914/15, adică cu 1 Septembrie n. 1914. Pentru punerea în praxă a acestui drept, cu aceasta escriem cu termenul de 25 Iulie st. n. a. c. concurs pentru primirea la cursul prim (celelalte cursuri se vor pune în aplicare numai în ceilalți ani următori) și în Internatul împreună cu acest institut pedagogic public pentru fete.

La recuse sunt a se alătura următoarele documente. 1. Estras de botez. 2. Testimoniu despre absolvarea clasei a IV-a dela școlile medii (civile, gimnasiale ori reale) cu succes cel puțin îndestulitor. 3. Atestat de revaccinare. 4. Atestat medical despre integritatea corporală, în care să se constate starea sanitară inexceptionabilă în scopul, că recurenta e capabilă pentru purtarea oficiului docental la timpul său. 5. Atestat de moralitate dela parohul locului. 6. În cazul întreruperii studiilor, recurenta are să dovedească cu atestat dela

parohul locului, că din ce cauză a întrerupt studiile.

Pentru astădată nu se primesc în internat mai mult de 30 eleve.

Recurentele sub vârsta de 14 ani împliniți, nu se pot lua în considerare.

Taxa intertențiunii în internat este statorită deocamdată numai în 400 cor., care este a se plăti în trei rate anticipative: anume la intrarea în internat 200 coroane, la 1 Ianuarie st. n. 100 cor. și la 1 Martie n. 100 cor. În taxa de susținere nu se cupriide didactrul și cheltuielile de înscriere, sub titlul cărora este a se plăti 100 coroane la ziua înscrierii.

Elevele, cari au părinți în Lugoj și respective locuesc la ei, nu sunt datoare a intra în internat.

Preferință la primire au elevele din cele patru dieceze ale provinciei mitropolitane gr. catolice de Alba-Iulia și Făgăraș.

Recursele instruate ca mai sus, se vor înalnta deadreptul ordinariatului episcopesc gr. cat. de Lugoj, în termenul de mai sus; cele intrate mai târziu nu se vor lua în considerare.

Instrucțiunea specială despre recvizitele și hainele, ce vor avea să le aducă cu sine elevele primite la pedagogie și în internat, se va comunica respectivelor deodată cu rezoluția despre primirea lor.

Lugoj, din ședința Consistorială ținută la 13 Iunie 1914.

x Jurisics Márton, Budapest, VI., ker., Rózsa utca Nr. 51 53, fabrică de instrumente p. suflăt, turnătorie și montare de clopote. Expediază clopote excelente montate cu coroane mobile sistem Pozdech din fier vărsat, montare distinctă de rege cu două cruci de aur; execută revărsarea clopotelor crepate, osii tocite, schimbarea paturilor, scaunelor etc. Cu prospecte serveste cu plăcere. La dorință merge la fața locului pe cheltuiala proprie. Se atrage atențiunea asupra anunțului acestei firme apărut în n-rul de azi al foii.

x În atențiunea bolnavilor! Balsamul Mittelmann pentru stomac încetează în scurtă vreme lipsa de apetit, înțuieră scaunului, durerile de cap, cărceii de stomac, arderea de stomac, apoi tot felul de boale de intestine, luând de 3 ori pe zi, înainte de mâncare, câte o lingură cafea. **Prețul 2 coroane.** Pregătește și expediază: **Eugen Mittelmann, farmacie la „Leul de aur” în Ungvár, str. Nagyhid-u. (Mi 1621)**

x Primul depozit român de plane și armoniuri, T. POPOVICI, Sibiu (Nagyszeben) străda **Cisnădiei 7,** ofere onoratului public român plane, pianine și armoniuri din cele mai bune fabrici din străinate în toate execuțiile cu prețurile cele mai favorabile pe lângă impachetare (ladă) gratuită și transport franco. Plătire în rate mici. Cereți **catalogul** depositului. (Po 1840)

Intrunire colegială! În scopul întrunirii colegiale proiectată cu ocazia absolvării gimnaziului din Năsăud rog pe colegii de școală (absolvenți în anul 1913) a-mi comunica cu urgență adresele colegilor, despre cari au cunoștință. — Bistrița, la 28 Iunie 1914. **Dr. Victor Moldovan, avocat.** (Mo 2234—3)

ANUNȚURI
se primesc cu prețuri
moderate la administra-
ția ziarului acesta. :-

Ultima oră.

PARTIDUL NOSTRU LA REQUIEM IN BUDAPESTA.

Ca o complectare a primului nostru entrefileu, ni se comunică din Budapesta, că în delegația de 40, care va avea să reprezinte parlamentul la requiemul din biserica regelui Matia a fost ales, din sânul partidului național român, dl deputat **Dr. Ștefan C. Pop.** După cum aflăm dl Dr. Ștefan C. Pop va pleca la Budapesta mâine. — Deputații din opoziție nu au fost aleși la delegație. În Viena, la înmormântare s'a trimis o delegație numai din șase membri.

DUPĂ ATENTAT.

Ziarul „Serajevoer Tagblatt” a luat inițiativa ridicării unui monument pe locul unde a fost comis atentatul. Până acuma s'au adunat peste 2000 cor.

În urma cercetărilor s'a constatat că atentatorii au fost angajați de „Narodna Ohrana” din Belgrad. Cercetările de altcum urmează cu mare aparat; rezultatele se țin în secret.

Deputatul sârb din saborul croat Dušan Popovici a declarat agenției „Keleti Értésítő” că demonstrațiile și scandalurile din Zagreb au fost provocate numai de partidul opozițional, ca să revolteze poporul și astfel să ajungă la putere. Desminte știrea că Pribicevici din statul major sârbesc ar avea vre-un amestec în atentat.

Mâne sosește în Viena A. S. R. Ferdinand, principele moștenitor al României, ca să ia parte la înmormântare.

Ziaristul sârb Cabatici din Serajevo a fost expulzat.

După amiazi a fost mare panică la bursa din capitală în urma știrii că armata din Bosnia se pregătește să intre în Sârbia. În mod oficial aceasta știre se desminte.

Tutorul orfanilor perechei moștenitoare contele Thurn Jaroslav a cercetat azi copiii, cari plâng neconținut, încercând să-i mângâie.

Împăratul Wilhelm nu va veni la înmormântare din cauza unei indispoziții.

După o știre mai nouă moștenitorul de tron a lăsat după sine avere numai de două milioane, astfel că M. Sa va mai da un apanaj copiilor ca să poată trăi amăsurat condițiilor familiare.

Azi au fost arestați în Viena cinci indivizi suspecti despre cari se crede că au voit să ațenteze la viața împăratului Wilhelm când va veni la înmormântare. Nu e însă adevărat că împăratul din cauza aceasta a renunțat la proiectul de a călători. Fapt e că împăratul Wilhelm și-a scrinitat ieri un picior când s'a dat jos de pe cal.

Ziarul „Figaro” invinuește guvernul francez că nu se interesează de evenimentele din Austro-Ungaria, deși atentatul din Serajevo poate aduce complicații internaționale.

Ziarul „Novoje Vremja” din Petersburg atacă monarhia zicând că politica ei de oprinare a naționalităților duce popoarele la desasparare, indemnându-le la revoltă.

La curtea sârbească moștenitorul de tron Alexandru, care îl înlocuiește pe regele Petru, a ordonat doliu de opt zile.

NOTA GUVERNULUI DIN SÂRBIA.

Ieri, I. Iovanovici, ministrul plenipotențiar al Sârbiei la Viena, a predat răspunsul sârbesc la nota ministrului nostru de externe, de-a deveni, în viitor, atentatele politice. Răspunsul sârbesc făgăduiește să ia măsuri. Contele Berchtold

MARFA NOASTRĂ ÎNTRECE RENUMELE NOSTRU!

Moda de zi:
Cropp, Cotelé, Whipcord,
Țesături.

Deoarece ne străduim să oferim onor. mușterii numai cele mai bune calități de stoffe p. haine, costume și bluse în cele mai noi culori și țesături pentru prețuri solide. — Avem în depozit: Stoffe de haine, decorații, mătăsuri, dantele, achivite, paraplee, albitorii, clorapl. (A 1967)

Magzinul de modă ANDREE și WACHNER, Sibiu, strada Cisnădiei (Heltauergasse).

este mulțumit cu răspunsul, deoarece nu se pune vedere garanțiile necesare. Astfel intențiile guvernului sârbesc nu par serioase.

ALBANIA AMENINȚATĂ SĂ CADĂ PRADA SERBIEI ȘI GRECIEI.

În urma retragerii lui Prenk Bib Doda dinaintea răsculațiilor situația domnitorului Wilhelm a devenit iarăși foarte critică. Răsculații au ajuns pînă la acest pas al șefului Miriditilor stăpâni pe interiorul Albaniei.

Din Serbia — după cum se anunță — au trecut în Albania o mulțime de ofițeri sârbi travestiți, cari încearcă în toate părțile poporului să se răscoale cu toții și să-l alunge pe domnitorul străin. De altă parte în Albania de sud Epirotii se mișcă din nou. După cum se telegrafiază din Santi Quaranta, Epirotii au alungat în Epir pe funcționarii credincioși domnitorului și au organizat în toate părțile guverne proprii. Se afirmă că puterile ar fi intervenit la guvernul grecesc pentru aceasta nouă mișcare în Epirotii, dar se pare că Grecia are puțină aplicare a împiedeca noua mișcare epirotă.

Cât de critică e situația în Albania o dovedește mai lămurit declarația primului ministru Turghan Pașa, care aflându-se în misiune la Roma a declarat, că fără intervenția armată a puterilor domnitorul Wilhelm nu se mai poate menține multă vreme. După o versiune Turghan Pașa ar fi propus chiar ocuparea Albaniei de către Austro-Ungaria și Italia.

După o știre primită din Roma Essad Pașa, ar fi fost rugat din Durazzo să se reîntoarcă în Albania și să mijlocească pacea între răsculații și domnitor.

INCIDENT LA GRANITA ROMÂNŌ-BULGARĂ.

La punctul Ibrahim Male în teritoriul anexat bulgari au pușcat asupra unei comisiți românești, rănind doi soldați grăniceri.

ECONOMIE.

Bursa de cereale din Budapesta.
(După 50 kgr.)

	— 2 Iulie.
Grâu pe Octomvrie	cor. 12.75
Grâu pe Aprilie 1915	12.96
Secară pe Octomvrie	9.23
Ovăș pe Octomvrie	7.58
Porumb pe Iulie	7.36
Porumb pe August	7.53
Porumb pe Mai 1915	7.27

POȘTA REDACTIEI.

Dr. M., director, Caracal. Terminul cursurilor se înțelege după calendarul catolic. Dacă voiți informații, adresați-vă direct la Cluj (Kolozsvar), „Gazdasági Akademiá”.

J. Potrla. Păcură îi zice materialului lichid, din care, prin rafinare, se dobândește petrolul.

POȘTA ADMINISTRATIEI.

Domitru Bărsan, Teiuș. Am primit 14 cor. în abonament până la 31 Decembrie a. c.

The Bea, Apoldul-mic. Am primit 14 cor. în abonament până la 31 Decembrie a. c.

Ion Bădăriu, Topleț. Am primit 7 cor. pe cvart. III 1914.

Alexa Mănciu, Vrani. Am primit 14 cor. în abonament până la 30 Septembrie a. c.

Dr. A. Rusu, M. Band. Am primit 14 cor. în abonament până la finea anului curent.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Caut un substitut

de avocat cu intrare la 1 ori 15 August 1914.

Dr. Iustin Pop, avocat
Deva. (Po 2282)

Se primesc
2 învățăcei

în prăvălia de coloniale și delicatose a d-lui
Gheorghe Ștefu, Arad.
(Se 2229)

VALORIZARE DE NISIP!

Cine are nisip mult să ceară în interesul propriu următoarele cataloage și prospecte:

Sa 905-80

- F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.
 - F. A. Fabricarea țiglei de beton orânduită la lucru de mână.
 - Ca. G. 4. Fabricarea țiglei de cement pentru lucru de mână.
 - B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.
 - C. S. 1. Fabricarea tabelelor mozaic și cement.
- Se ceară totodată examinarea gratuită a nisipului mergând la fața locului a Inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizarea nisipului.

SZÁNTÓ és BECK ingineri
BUDAPEST, VII., Viola-utca 7.

Prețuri ieftine! (Ba 2207) Garanță pe 10 ani

- Mașină familiară de cusut Cor. 75
- Mașină de cusut cu luntre rotundă Cor. 130
- Mașină bobbin central. Cor. 140

Pentru plățiri în rate cu 12% mai scump.

Biciclete, gramofone, părți separate la acestea. — Pețuri de fabrică, cu garanță. — Numai articole de primul rang.

BAUMGARTEN GÉZA, Maresvásárhely.

ANUNȚURI
SE PRIMESC CU PREȚURI MODERATE LA ADMINISTRATIA ACESTUI ZIAR.
TELEFON: 750.

S'a finit cu viața!

Pentru că noui remediu din Fiume e și alare inventiune de sistem nou care omorâ cu siguranță pe cel mai de nesuferit și urcios dușman al femeii de casă, cari sunt insectele de bucătărie.

„DEGANIN” e săpărat de țip și la economie de câmp că nimiceste păgubitoare insecte și furnici.

„DEGANIN” e pentru fiecare grădinar un așa articol indispensabil ce salvează plantele și cu deosebire rozele le eliberează de stricăcioșii paraziți (păduchi de rose).

„DEGANIN” nu-i terat să lipsească din nici o Cofetărie, Covrigărie, Magazin etc., pentru că prin aceasta ajunge fiecare proprietar la curățenia dorită.

1 kg. „DEGANIN” și 4 kg. Cafea se trimite franco. — Expediții de „DEGANIN” dela 5 kg. în sus se expediează franco.

Modul de folosit gratis. — Se caută Agenți

— 1 kgr. numai 2 cor. —

- 1 kgr. Cafea fină și aleasă numai 2 Cor. 80 fileri.
- 1 kgr. Cafea fină mărgele numai 3 Cor. 20 fileri.
- 1 kgr. Cafea Cuba cea mai fină 3 Cor. 60 fileri.

Prețuri gratis!

F. A. DEGAN. — Fiume.

SCRISORI DE RECUNOȘȚINȚĂ

Nr. 14816/1913. Spectabilă Firmă F. A. Degan Fiume.

Vre-o câteva despărțăminte, dar cu deosebire cullna Institutului nostru era de un timp încoace deadreptul infectat de șvabi, spre a căror stărpire n'a folosit nici unul din praverile comune. Din întâmplare un amic al nostru ni-a amintit de inventiunea D.-V. cu care de asemenea am făcut probă și spre marea noastră surprindere praful D-tale ne-a curățit toate localurile și ne-a scăpat de urciosii gândaci. În toată conștiința putem recomanda ori cul productul Dv., ca remediu excelent în toată privința și de un rezultat sigur.

Direcțunea Spitalului Civil—Fiume
Dr. Sichich, director.

Rog a-mi trimite 6 pachete „Deganin”. Am făcut experiența celor ce mi-ai mai furnizat și rezultatul satisfăcător este spre lauda produsului D-v.

Alexandra Constantinescu
Ministrul Agriculturii și Domeniilor. București.

Am folosit praful „Deganin” ordinar la D-ta în apartamentele unei case de ale mele de închiriat și cu bun succes... I-am folosit și la stărpirea păduchilor de rose, — ba chiar și la insectele produse de mucezeală... și preste tot locul a folosit

Debreceeni Lajos
Cavaler al Ordinului Francisc Iosif, fabricant de cărnați și salama în Debreceen.

Vă rog mai trimiteți-mi 5 kgr. de praful „Deganin”, am fost tare satisfăcut cu expediția precedentă. Praful lucră cu efect.

Berthold Frenz și fiul, cofetărie și Cafea Sibiu.

VINURI

vechi și noui de vândut.

Adresați-vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) **Petru Benea**, căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi din anii 1911—1912

Vin alb	—	—	—	70	60
Rizling	—	—	—	72	62
Roșu de Miniș	—	—	—	100	90
Carbenet	—	—	—	110	—

Vinuri noi din anul 1913

Vin alb	—	—	—	46	—
Rizling	—	—	—	48	—
Șiller	—	—	—	50	—

Rachfuri.

Rachiu de treve	—	—	—	1:80
Rachiu de treve specialitate	—	—	—	2:20

Expediez la dorință în sticle și în cantitate mai mică vin.

Vinul să expedieze cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni. Pentru Calitatea vinului garantez.

Be 947

Petru Benea
propr. și neg. de vinuri
Világos (Arad m.)

Prima fabrică de bănci de școală
brev. reg. ung.

Liferează

cele mai moderne și mai bune
bănci de școală

brevetate sistem „Fénel”,
„Zahn” și „Rettig”, mobil
pentru școli aparate de
gimnastică, mobilier modern
pentru biserici, bănci pentru
biserici și mobilier pentru
„grădinițe de copii.”

Fe 1288

Prețuri gratis.

Fabricarea aranjamentelor de
birouri moderne.

Frisch Károly

Temesvár-Józsefváros, Hunyadi-ut 64.

■ ■ ■

Măstru de împletituri de sârmă și de site.

Execută îngrădiri de poieni, parcuri și eruci mormântale, împletituri pentru site pentru nisip și pietriș, apărătoare de schintei pentru hornuri de locomobile cu aburi, etc.

Magazin de site,
sârme fine, con-
trapulte, pentru
economie și pen-
tru casă, — cu
prețuri foarte
ieftine.

(FI 2104)

Aparate frigorifere sistem

Schlütter și Gesell,

aparate pentru fabricare ghe-
ței, prin dioxid de sulfur fără
apă. Răcirea laptelui cu foarte
puțină consumare de apă, aran-
jament de camere frigorifere.

STEMMER A. JÓZSEF

Sc 1788

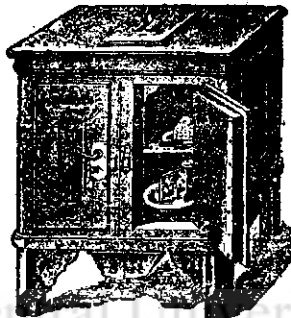
specialist

NAGYVÁRAD, Rákoczi-ut 35 sz.

Dulapuri de gheață

patentate sistem HENNEFELD,

Budapesta, Gr. Zichy Jenő-u. 5. lângă Váci-körut.

He 1931

Dulapurile de până acum sunt cu slăvină și sunt obduse cu tinichea de ținc, se ruginesc, oxidează, se murdăresc, totdeauna sunt expuse să fie reparate, câtă vreme la dulapurile de gheață a lui HENNEFELD acest lucru e exclus, deoarece acestea sunt învăluite cu placă artificială de piatră. Sub rezervoriul de gheață se află REZERVORIUL DE APĂ p. apa ce provine din topirea gheții, gheața rămâne uscată, ceea ce dă o economisire de gheață de 60%.

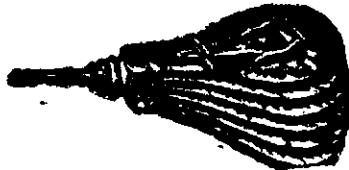
APARATE P. MĂSURAREA BEREI. Prețuri gratis. FUND. IN 1885.

PRIMA TURNĂTORIE DE CLOPOTE. TELEFON 77-51.

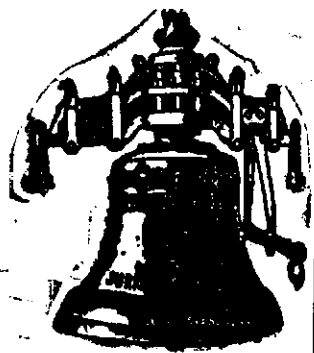
Jurisics Márton

BUDAPESTA, Rózsa-u. 51 — 53.

Execută orice lucrare în această branșă: expediează clopote excelente cu tonuri curate și pline, rețornă clopote vechi, remontează clopote vechi pe coroane învârtitoare din fer vărsat sistem Pozdech, eventual pe coroană învârtitoare din fer fâurit. Schimbă limbi învechite etc. Execută staturi drepte și orizontale din fer de clopote, cu prețuri moderate. — Cu prospecte servesc cu plăcere.

Mai departe execut tot felul de
aranjament complete pentru
ateliere de lăcătușerie și fânărrie.

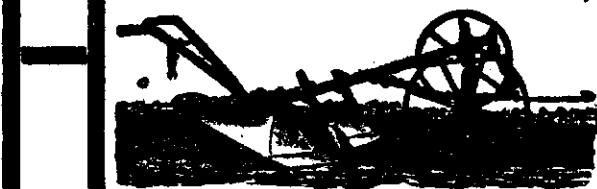

(Ua 1689)

HEGYI JÁNOS, lăcătuș

măstru lăcătuș. Atelier
de mașini și depozit de
mașini agricole.

Telefon: 67.

AIUD--NAGYENYED, Strada Tövisi-utca (Casa proprie).

Oferă totfelul de mașini agricole, pluguri de oțel invenție proprie, tăietoare de sfeclă și secică, despoetoare de porumb, rășnițe de orz, mașini excelente pentru cusut, pentru casă și industrie. Apoi totfelul de lucrări în această branșă pentru zidiri și lăcătușerie cu prețurile cele mai ieftine. Pentru calitate și perfectă lucrare a mașinilor cumpărate dela mine dau cea mai mare garanță.

(He 1527)

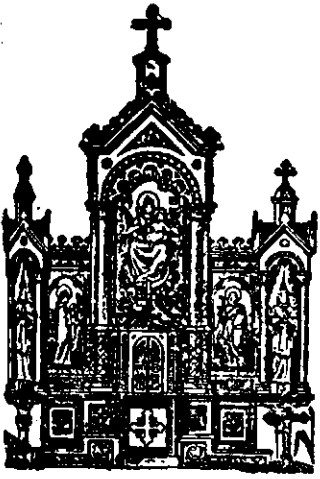
Prețuri gratis.

In mai multe rânduri decorat. ■ Fondat în anul 1884

Heckenast János

constructor de altare, sculptor și
auritor. Restauratorul diezei de Szombathely.

Pregătește: iconostase, altare, amvoane, cripte, statui sfinte și întregul aranjament bisericesc, în orice stil, conform pretenziunilor artistice și pe lângă prețuri convenabile. Se recomandă la renovarea altarelor vechi. — Planuri și cataloage trimit gratuit precum și primirea muncii o face pe speșele sale proprii. Primește spre auzire tot ce se ține de această branșă No 1403

Prețuri moderate. ■ Condițiuni favorabile de plată.

FRANZ SEEMANN

ceasornicar, prăvălie de oroloage

Sibiu-Nagyszeben, str. Turanului (Baggasse) 30.

Oferă on. public din localitate și provincă prăvălia sa de

ceasuri și bijuterii,

unde pentru cele mai ieftine prețuri se pot procura ceasuri de buzunar, de perete și sculătoare precum și tofelul de bijuterii și inele de logodnă.

Reparaturile se execută cu specialitate.

Pentru ceasurile cumpărate și reparate la mine ofer garanție. (Se 1588)

CEL MAI MODERN INSTITUT TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

„CONCORDIA”

SOCIETATE PE ACȚIUNI ARAD, STR. ZRINYI NRUL 1/a.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie, ca: *mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat olizele*, precum și cu cele mai moderne litere, primește spre executare tofelul de *opuri, reviste, foi, placate, registre, tipărituri pentru bănci și societăți, precum și tipărituri advocaționale, invitații de logodnă, cununie și pentru petreceri*. Anunțuri necbrale se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branșă dela cele mai simple până la cele mai fine. — Executare promptă. — Prețuri moderate.

Dufek Kálmán,

Cluj (Kolozsvár), str. Hegedüs Sándor nr. 5.

Recomandă colorarea și curățirea pe cale chimică a hainelor de dame și bărbați, perdelelor, lucrurilor brodate și de mână etc. În bucate gata sau desfăcute de oală, pe lângă o executare conștiințioasă și recunoscută de solidă. Am introdus: desinfectarea și curățirea penelor, la caz de urgență în timp de 12 ore. — Comandele cu poșta conștiințioasă și punctual. — Hainele de doliu se execută cât se poate de repede.

Du 1345

NUMAI ÎN SALONUL DE MODĂ

GEORGE RUMMEL

SIBIU, Honterusgasse n. 3

se execută costumele cele mai bune și strict englezești, precum și alte haine. Pune la dispoziția stim. dame cele mai noi și clasice jurnale. Ori-ce comandă se execută în 8—10 zile. — La damele din provincie leu probe în 6 oare de două ori. Haine de doliu le execută în 12 ore. (Ru 964)

Convingerea e siguranța cea mai bună. La comanda mari mă prezint oriunde pe speșele proprii.

Franz Nöhmeyer, gravor

BRAȘOV (Kronstadt), Michael Weiss-gasse 6.

Execută:

tofelul de gravuri și anume: *gravuri pe instrumente, gravuri în ceasuri, sigle etc.*

Specialități

de *monograme* tăiate pe *casete, albumuri, gene* și *bastoane*.

Stampile de cauciuc

tofelul de firme de metal și email, se execută cu prețuri moderate. (No 2070)

INSTINTARE.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public din Deva și provincă, că am deschis un

salon de croitorie p. bărbați

conform cerințelor celor mai moderne. Dat fiind faptul, că am terminat cursul de specialitate a industriei croitoriei la tehnologia din Budapesta, sunt în plăcută situație să pot executa cele mai gingașe și mai elegante haine, pardesiuri etc.

Legăturile pe cari le am cu cele mai de seamă fabrici din patrie și străinătate, îmi dau posibilitatea să pot executa haine elegante de primăvară dela 50 cor. în sus. (Ko 1959)

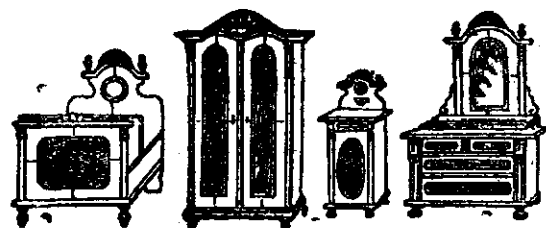
Rugând binevoitorul sprijin al on. public sunt cu distincă stimă:

Kolozsvári Árpád, croitor p. bărbați, instructor diplomat în croitorie.

H. TH. BONNET,

stabiliment industrial de măsărie de lucrări p. clădiri și de mobile, cu putere motorică

BISTRIȚA (Besztercze), Felsőkülváros, Fő-ut 25.

Execută în mod ineccepțional tofelul de lucrări pentru

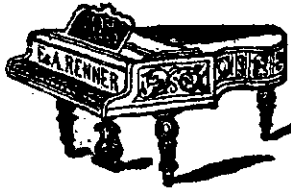
clădiri și mobile, și anume: *Lucrări pentru clădiri, portaleuri, mobilier pentru prăvălie, cafenea, școli și pentru biserici, apoi aranjamente complete pentru dormitoare, prânzitoare și pentru bucătării, cu prețuri foarte ieftine.* (Bo 2083)

Proiecte și prospecte gratis.

PRIMA ȘI CEA MAI VECHIE CASĂ
DE CLAVIRE ESTE A LUI

FRANZ ȘI ALBERT RENNER

TIMIȘOARA-JOSEFIN
strada HUNYADI nr-ul 12.

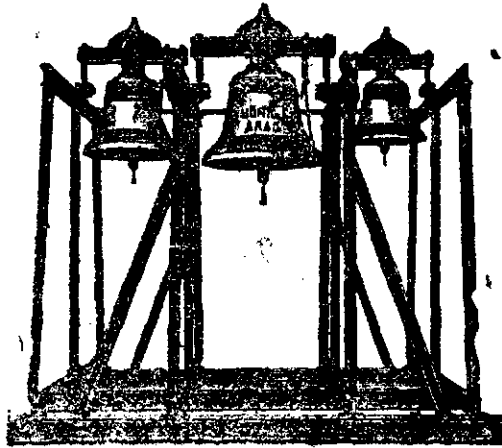
MARE ASORTIMENT DE
PIANE, PIANINE ȘI HARMONI
: CALITATEA CEA MAI BUNĂ.

Prețuri ieftine. Preturi ieftine.

O nouă invențiune de clopote!

Clopotul rezonator brevetat

No 1688

este alcătuit așa că fortifică nu numai un sunet, ci și alt sunet armonios și astfel asemenea acordului dă un sunet plin, puternic și sărbătoresc precum și adânc.

Echipamente p. clopote de fer
Stalul " " " "

Prospecte și preliminar de spese gratis.

Friederich Hönig

fabrică de clopote brevetată

Arad, str. Rákoczi nr. 11-28.

Incze József

magazin de cuptoare **Dés (Dej)**, str. Bánffy nrul 31.

Nr. telefonului 100.

Nr. telefonului 100.

Mare magazin permanent de cuptoare moderne și multicolore, din material excelent, căminuri și vetre de fier, specialități de garnituri de încălzitoare rapide cu economie de 40%. Tot acl mare magazin de plăci pentru pâ-

reți și pentru vane. Execută totfelul de lucrări în branșa cuptorăritului și anume: clădirea, repararea și curățirea cuptoarelor vechi atât în loc cât și în provincie, pe lângă prețuri moderate.

I 2082

La dorință serveso ou mustre.

Să ne credeți că este în interesul D-Voastră dacă comandați coasa „Koronagyémánt”

CU COASA „KORONAGYÉMÁNT”

bătută odată se poate cosi ziua întreagă de oarece e făcută din oțel-diamant, coase rele și moi nu se găsesc între ele. Pentru trăinicia flecării bucăți garantăm.

75 80 85 90 95 100 110 cm.

Prețul: 1 bucăți 1-80 1-90 2.— 2-20 2-40 2-50 2-60 cor.

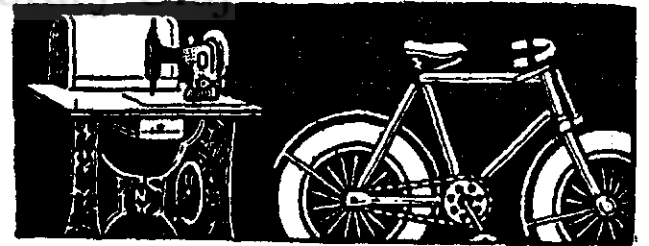
La comanda de 10 bucăți 1 se dă rabat. Comandele se pot face prin trimiterea banilor înainte sau pe lângă rambursă la

LENGYEL TESTVÉREK magazin de coase „Koronagyémánt”

KAPOSVÁR, Fő-utca 22. R.

Intreprindere „VATT” mecanică și electrică a lui
LEITNER, Cluj, (Kolozsvar).

Birou și magazin: Széchenyi-tér 41. (Palatul Széki).
Stabiliment: Malom-utca 8.

Reparări de automobile și gumă pentru automobile, mare atelier reparator de mașini de cusut, biciclete, mașini de scris, gramofon; prețuri ieftine, execuțiile solide. — La comenzile din provincie nu se socotește pachetarea.

Cine se referă la acest ziar primește 10% rabat.

Sanatorul Dr. Mann

Arad, str. Kazinczy 10. :: Nr. telef. 532.

Se va deschide în 15 Iulie n. Institut de cură aranjat conform celor mai stricte pretențiuni ale științei medicale moderne, care în urma poziției sale e absolut scutit de șmogot și de praf. Toate camerele bolnavilor răspund spre o grădină frumoasă. Terasă închisă și deschisă. Sală excelentă de operații, camere aparte, laborator Röntgen, — chimic și — microscopice.

Fiecare bolnav își alege pe medicul curant.

Inspecție medicală în permanență. Prețuri moderate. În sanator se primesc pentru cură — afară de alienați și de cei cari suferă de boale inficiale de puroae, precum și slăbănogi în urma boalelor cronice — orice altfel de bolnavi. Anunțări se fac dela 1 Iulie n. Detalii dă cu plăcere prin telefon sau în scrisoare.

Dr. ADOLF MANN.

(Ma 2214)